

d Gerechtsdeurwaarder

NIEUWS EN ACHTERGRONDEN, BESCHOUWINGEN EN OPVATTINGEN VAN EN OVER DE BEROEPSGROEP EN HAAR WERKVELD

Ook rechters is niets menselijks vreemd

Een rechter op
stage bij de
gerechts-
deurwaarder

nr. 2 | jaargang 9 | mei 2017

Opinie:
Terug naar
één tarief voor
het ambtswerk

De preadviezen
van de KBvG:
wat gebeurde
ermee?

Burgerlijk bewijs-
recht in beweging

 KBvG
KONINKLIJKE BEROEPSORGANISATIE
VAN GERECHTSDEURWAARDERS

COLOFON

de Gerechtsdeurwaarder

De Gerechtsdeurwaarder is een uitgave van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG). In de Gerechtsdeurwaarder leest u nieuws en achtergronden, beschouwingen en opvattingen van en over de beroepsgroep en haar werkveld. Het blad wordt verspreid onder alle leden van de KBvG en externe relaties.

Redactie

Prof. mr. Ton Jongbloed
Paul Otter (hoofdredacteur)
Mr. Karen Weisfelt (hoofdredacteur)

Redactiesecretariaat

Bureau KBvG

Fotografie

Truus van Gog
Shutterstock.com

Contactinformatie KBvG

Koninklijke Beroepsorganisatie van
Gerechtsdeurwaarders (KBvG)
Prinses Margrietplantsoen 49
2595 BR Den Haag
Tel: 070-890 35 30
E-mail: kbvg@kbvg.nl
website: www.kbvg.nl

Uitgever

Boom juridisch
Kanonstraat 4-IV
Postbus 85576
2508 CG Den Haag
tel. 070-330 70 33
e-mail info@boomjuridisch.nl
website www.boomjuridisch.nl

Abonnementen

De Gerechtsdeurwaarder verschijnt vier keer per jaar. De abonnementsprijs bedraagt in 2017 € 90 (excl. btw, incl. verzendkosten) voor een plusabonnement. Met een plusabonnement ontvangt u naast toegang tot het volledige online archief en een e-mailtendering tevens de gedrukte exemplaren. Kijk op www.tijdschriften.boomjuridisch.nl voor meer informatie.

Ga naar www.boomjuridisch.nl om een abonnement af te sluiten. Hebt u vragen over de abonnementen? Neem dan contact op via tijdschriften@boomdistributiecentrum.nl of via 0522-23 75 55.

Adreswijzigingen

Boom distributiecentrum via tel. 0522-23 75 55 of tijdschriften@boomdistributiecentrum.nl. Adreswijzigingen KBvG-leden: kbvg@kbvg.nl.

Media-advies

Maarten Schuttél

Advertentiedeelname

Capital Media Services B.V.,
Staringstraat 11, 6521 AE Nijmegen
Tel. 024-360 77 10,
mail@capitalmediaservices.nl

ISSN: 1876-7524

REDACTIONEEL

Vertrouwen in de samenleving en in de rechtstaat kan allen bestaan als de samenleving weet en ervaart dat de beslissing van de rechter wordt geëerbiedigd en kan worden afgedwongen als partijen een beoogd evenwicht niet vrijwillig herstellen. Daarom is de gerechtsdeurwaarder nodig.

Met deze zinnen begint ons nieuwe beleidsplan, die de pakkende titel "Ik zal handhaven" heeft gekregen. Het beleidsplan schetst de unieke en belangrijke taak die de gerechtsdeurwaarder heeft. Zo maakt de gerechtsdeurwaarder dagelijks de vertaalslag van de juridische taal van rechterlijke uitspraken naar de tenuitvoerlegging in de praktijk. Bij de uitvoering van zijn of haar taak staat de gerechtsdeurwaarder midden in de samenleving en ziet hij of zij als geen ander wat het effect is van de beslissingen die de rechters nemen.

Rechter en gerechtsdeurwaarder hebben een bepaalde mate van wederzijdse afhankelijkheid en dan lijkt het voor de hand te liggen dat in de opleiding voor rechters aandacht wordt besteed aan het werk van de gerechtsdeurwaarder. Dat gebeurt echter nauwelijks en dat was reden voor Lucas Smits, rechter-in-opleiding (RIO), om zelf een paar dagen mee te lopen bij een deurwaarderskantoor. In deze uitgave van ons blad leest u een interview met hem, met daarin prikkelende uitspraken als "Ik realiseerde me op zeker moment dat de deurwaarder betrokken is bij het hele gerechtelijke traject, terwijl je als rechter slechts een passant bent". Gerechtsdeurwaarders voeren hun taak uit met het wetboek in de hand. En dat wetboek is op onderdelen zodanig verouderd, dat de gerechtsdeurwaarders zich geroepen voelden daarover aan de bel te trekken. Ook voor wet- en regelgeving geldt immers dat de gerechtsdeurwaarder als geen ander ziet welk effect de regelingen hebben in de praktijk. In drie stevige preadviezen werd de wetgever aangeraden actie te ondernemen. Mr. Masha Cazemier, jurist bij het KBvG Bureau, zet uiteen wat er is gebeurd met die drie preadviezen en blikkt vooruit naar wat er in het verschiet ligt.

Ook het bewijsrecht is aan herziening toe. Professor Jongbloed gaat in zijn artikel in op het recente advies van experts over de noodzaak en wenselijkheid daartoe. Gerechtsdeurwaarder Maritza Bernardt vertelt u wanneer een vernietigd bestuursrechtelijk besluit toch geëxecuteerd kan worden en in een interview met de voorzitter van het Hof van Discipline voor de advocaat, Joost van Dijk, maken we een uitstapje naar het tuchtrecht.

Nieuw in ons blad is het opinieartikel. Geert Wind, oud gerechtsdeurwaarder, geeft zijn mening over het tariefstelsel zoals dat sinds juli 2011 geldt voor het ambtswerk van gerechtsdeurwaarders. Zijn conclusie is dat de wetgever opnieuw zou moeten ingrijpen.

De interviews en artikelen in deze uitgave van de Gerechtsdeurwaarder geven u weer veel relevant nieuws en achtergronden, beschouwingen en opvattingen van en over de beroepsgroep van gerechtsdeurwaarders en haar werkveld.

U ziet en leest: alles is in beweging, of in de woorden van Wilbert van de Donk, voorzitter van de KBvG: "Panta Rei". Er zijn nog genoeg uitdagingen en genoeg veranderingen die de beroepsgroep wil instigeren, zo luidt zijn conclusie.

Wij hebben het blad weer met plezier samengesteld en wij wensen u veel plezier met het lezen ervan.

Karen Weisfelt, directeur

8

Opinie

Terug naar één tarief voor ambtswerk

14

Interview

Joost van Dijk

24

Artikel

De preadviezen van de KBvG

5

Interview

Lucas Smits

Aan de verhouding tussen rechter en deurwaarder wordt in de opleiding voor rechters nauwelijks aandacht besteed. En dus besloot Lucas Smits, RIO bij Rechtbank Zeeland-West-Brabant, zelf een paar dagen mee te lopen bij een deurwaarderskantoor. "Ik realiseerde me op zeker moment dat de deurwaarder betrokken is bij het hele gerechtelijke traject, terwijl je als rechter slechts een passant bent."

En verder

- 4 Column voorzitter
- 5 Interview Lucas Smits
- 8 **Opinie: Terug naar één tarief voor het ambtswerk**
- 14 Interview Joost van Dijk
- 18 Uit de praktijk
- 21 Interview professoren Timmerman & Jongbloed
- 24 De preadviezen van de KBvG
- 26 Personalia
- 27 Burgerlijk bewijsrecht in beweging

PANTA RHEI

Alles stroomt, niets blijft zoals het was. In deze uitgaven van ons vakblad *de Gerechtsdeurwaarder* leest u een artikel van professor Jongbloed waarin hij uiteenzet dat het burgerlijk bewijsrecht in beweging is, ook wordt er een schets gegeven van de veranderingen die onze preadviezen teweeg hebben gebracht (tot nog toe) en oud gerechtsdeurwaarder Wind geeft zijn mening over ons tariefstelsel en concludeert dat de wetgever die moet veranderen. De juridische wereld als geheel, en die van de gerechtsdeurwaarders in het bijzonder, zijn aan verandering onderhevig. Idealiter heeft de KBvG een positieve rol bij die veranderingen en is het zelfs zo dat wij de aanjager ervan zijn. Dat lukt ons vaak genoeg, dat is gezien onze expertise terecht en daar zijn wij trots op.

Deze aanjagende rol van de KBvG staat ook beschreven in het Meerjarenbeleidsplan *“Ik zal handhaven”* en voor een goede uitvoering van de aanbevelingen in dat beleidsplan kunnen we vertrouwen op de inzet van veel leden van de KBvG. Ook de ledenraad van de KBvG benadrukte nog eens dat het bestuur te allen tijde een beroep op ieder van hen kan doen.

De eerste twee vergaderingen van die raad in zijn nieuwe samenstelling liggen inmiddels achter ons. Er werd aanvankelijk wat gevreesd voor een uitholling van het democratisch gehalte door de teruggang in aantal leden van de ledenraad, maar die vrees is niet bewaarheid geworden getuige de doortastende en professionele manier waarop de ledenraad in 2017 aan de slag is gegaan.

Omdat de ledenraad in aantal werd verminderd, is besloten dat hetzelfde moet gelden voor het aantal bestuursleden. Dat is de reden dat de vacature die Jan de Swart liet ontstaan niet is ingevuld. En per 1 mei jl. hebben we ook afscheid genomen van ons bestuurslid met de portefeuille internationaal: Jos Uitdehaag. En ik kan u verzekeren dat dat een aderlating is voor het bestuur. Het is niet in cijfers te duiden welke impact het internationale werk van Jos Uitdehaag heeft gehad. Wij kunnen slechts superlatieven gebruiken om dat te duiden. Gelukkig blijft Jos via zijn bestuursfunctie binnen onze internationale

koepel UIHJ onze internationale belangen nog behartigen. Zonder de nationale thema's te willen bagatelliseren mag ik ons beleidsplan citeren: *“De wereld wordt steeds kleiner, burgers, bedrijven en instellingen opereren meer en meer zonder aan de landsgrenzen gebonden te zijn. Het recht en rechtshandhaving is echter nog teveel gevangen binnen de landsgrenzen, dit moet stoppen, want gerechtigdheid mag niet stoppen bij de grens.”* Decennia lang hebben we het Nederlandse statuut uitgedragen binnen de nieuwe Europese landen en daar de vruchten van geplukt. Nu is een van onze prioriteiten om te leren van landen als bijvoorbeeld Estland, Georgië, Frankrijk en België.

Met die kennis en ervaring zullen we als PBO de tenuitvoerlegging naar een nieuw tijdperk brengen. Bestuur en ledenraad kunnen, hoe gedreven en professioneel acterend ook, dat niet alleen. Ik ben stellig de overtuiging toegedaan dat binnen de KBvG de inbreng van alle leden onmisbaar is. Er zijn nog genoeg uitdagingen, genoeg veranderingen die wij willen instigeren en waarop wij moeten inspelen. De toekomst geven we samen vorm, ieder lid van deze mooie beroepsgroep. Want niets blijft zoals het was.

Wilbert van de Donk
Voorzitter KBvG

'OOK RECHTERS IS NIETS MENSELIJKS VREEMD'

Aan de verhouding tussen rechter en deurwaarder wordt in de opleiding voor rechters nauwelijks aandacht besteed. En dus besloot Lucas Smits, RIO bij Rechtbank Zeeland-West-Brabant, zelf een paar dagen mee te lopen bij een deurwaarderskantoor. "Ik realiseerde me op zeker moment dat de deurwaarder betrokken is bij het hele gerechtelijke traject, terwijl je als rechter slechts een passant bent." ▶

De afspraak is gemaakt op het kantoor van de KBvG in Den Haag. De stad is bekend terrein voor Lucas Smits: voordat hij met zijn RIO-opleiding begon in januari 2016, werkte hij vijf jaar lang als fiscaal jurist bij het Wetenschappelijk Bureau van de Hoge Raad.

Smits liep onlangs twee dagen stage bij Wouters Gerechtsdeurwaarder en Incasso's in Dordrecht. Hij vertelt: "Tijdens de RIO-opleiding wordt er eigenlijk niet heel veel aandacht besteed aan de verhouding tussen rechters en deurwaarders. Er is welgeteld één middag ingeruimd in het curriculum waarin zowel een deurwaarder als een advocaat praktijkervaringen uitwisselen met een groepje RIO's. Dat was trouwens verder een heel leuk gesprek, waarin we het ook echt gehad hebben over wat deurwaarders soms stoort in de relatie met rechters, en andersom. Maar goed, het bleef toch wel wat oppervlakkig op die manier. Dus toen ik van een collega-RIO hoorde dat zij een deurwaardersstage had gelopen bij Wouters en daar veel van had geleerd, leek me dat een navolgenswaardig initiatief."

Smits heeft als rechter-plaatsvervanger geregeld met deurwaarders te maken. "Ik realiseerde me op zeker moment dat de deurwaarder betrokken is bij het hele gerechtelijke traject, terwijl je als rechter slechts een passant bent", zegt hij. "De deurwaarder staat niet alleen aan het begin van de procedure met de dagvaarding die hij uitbrengt, maar ook aan het eind van de procedure als ik eenmaal een vonnis heb gewezen. Ik kan me voorstellen dat het optreden van de deurwaarder partijen langer bijblijft dan dat van de rechter. Die neemt ergens een keer een beslissing die wel belangrijk is, maar verder zie je daar niet zo veel van. Het contact dat de deurwaarder met de justitiabelen heeft is intensiever. Ik wilde graag een beter beeld krijgen bij die rol en hoe die in de praktijk wordt ingevuld."

VERHOUDING ONDER DRUK

Smits omschrijft de stage als 'kort maar krachtig'. Smits: "Ik heb twee dagen meegelopen: een dag op kantoor, waar ik met medewerkers en kandidaat-deurwaarders heb gesproken en ook meegeluisterd heb met telefoongesprekken. En een dag op pad met een

deurwaarder, inclusief een ontruiming die gelukkig heel ordentelijk verliep. Het was prettig te merken dat iedereen op het kantoor honderd procent open stond voor mijn aanwezigheid, want it takes two to tango. Op die manier heb ik in die korte tijd voor mijn gevoel veel aspecten van de operationele gang van zaken meegekregen."

Op de vraag of hij een voorbeeld kan geven van een rechterlijke praktijk waaraan deurwaarders zich soms storen zegt Smits: "Een van de onderwerpen die we besproken hebben, is het gegeven dat één van de standaard nevenvorderingen – de vergoeding voor buitengerechtelijke incassokosten – nogal eens wordt afgewezen of maar gedeeltelijk wordt toegekend. En dat deurwaarders zich afvragen wat ze nog méér hadden moeten doen om ervoor te zorgen dat ook die nevenvordering toegewezen wordt. Daar zit wat in, want de schuldeiser heeft die kosten gewoon moeten maken. En als die niet vergoed worden, dan zal die bij de deurwaarder terugkomen met de mededeling: je hebt je werk niet goed gedaan, ook al is de hoofdvordering wel toegewezen. Dat kan de verhouding tussen de opdrachtgever en de deurwaarder onder druk zetten. Als ik voor mijzelf spreek: ook rechters is niets menselijks vreemd. Als je je eenmaal hebt gebogen over de hoofdvordering en die hebt toegewezen, dan weet je dat je daarna nog naar de proceskosten en de BIK-staffel moet kijken. Alleen: dat is best bewerkelijk, ook al is het inmiddels wel iets vereenvoudigd door de Hoge Raad. Hoe dan ook: het is soms verleidelijk de nevenvordering van de buitengerechtelijke incassokosten maar af te wijzen of slechts gedeeltelijk toe te wijzen op basis van een snelle inschatting, in plaats van de tijd te nemen om daar ook nog eens goed naar te kijken. Dus die frustratie kon ik wel plaatsen."

WEGGEGOOIDE TIJD EN MOEITE

Andersom storen rechters zich met enige regelmaat aan de uiterst summiere dagvaardingen, zegt Smits. "Soms is het echt kantje boord en is de onderbouwing zó summier dat je twijfelt of er wel aan de stelplicht is voldaan", zegt hij. "Je krijgt dan de neiging de vordering op grond daarvan af te wijzen. Dat heb ik bij Wouters c.s. voorgelegd

en daar kwam de voor mij verhelderende reactie op dat er zeer veel zaken zijn waarvan de deurwaarder vrijwel zeker weet dat die uitdraaien op een verstekvonnis, zodat verdergaande onderbouwing weggegooide tijd en moeite lijkt. Als rechter denk je soms: 'Dit kantoor maakt zich er wel héél gemakkelijk van af'. Maar het is niet zo zeer luiheid of onwil, maar meer een economische afweging. Daar kan ik mij wel iets bij voorstellen omdat we in de rechtspraak dat soort afwegingen tot op zekere hoogte ook moeten maken. Ook wij werken waar mogelijk met vaste tekstblokken en formuleren dus niet elk vonnis opnieuw, om eens wat te noemen. Maar goed, wellicht kan een kleine toevoeging, bijvoorbeeld dat 'op verzoek de volgende stukken nader te overleggen zijn' al veel ergernis wegnemen."

Smits zegt ook aangenaam verrast te zijn geweest door de mate van betrokkenheid van de medewerkers die debiteuren telefonisch benaderden. "Het viel mij op dat in het telefonisch contact met schuldenaren duidelijk de moeite werd genomen om mee te denken of er alsnog wat te regelen was", zegt hij. "Het beeld van de deurwaarder als grote boeman die er met gestrekt been ingaat, is zeker niet terecht. Andersom is me ook duidelijk geworden dat je bij sommige debiteuren even stevig moet zijn om duidelijk te maken dat het ernst is."

BELANGRIJKE ROL

Hoewel hij een deurwaardersstage "iedere RIO zou aanraden, zeker als je in een civiele leerwerk omgeving zit", is Smits er geen voorstander van om een dergelijke stage verplicht te stellen. "De filosofie achter de huidige opleiding is dat je regisseur bent van je eigen opleiding, dus met dat in achterhoofd ligt een verplichting niet voor de hand", zegt hij. "Maar ik denk dat er wel nog wat winst te behalen is in het beter onder de aandacht brengen van de belangrijke rol die de deurwaarder speelt in het gerechtelijk traject. En dat kan dan vooral in de opleiding, want RIO's staan, misschien wel méér dan senior rechters, nog erg open voor het idee dat dingen beter zouden kunnen of moeten. Want dingen kunnen natuurlijk altijd beter. Dat geldt overigens ook andersom: ik weet niet of er wel eens een rechter op de deurwaardersopleiding wordt uitgenodigd, maar ik denk dat het ook een goed idee is dat deurwaarders-in-opleiding een paar dagen meelopen bij een rechtbank. Gewoon een paar zittingen bijwonen en misschien ook meelezen in het dossier, zodat ze zien waar wij als rechters tegenaan lopen. Rechter en deurwaarder hebben ieder een eigen rol, maar het helpt wel als ze een goed begrip hebben van elkaars rol."

OPINIE

TERUG NAAR ÉÉN TARIEF VOOR HET AMBTSWERK

In dit opiniestuk geeft Geert Wind zijn mening over het tariefstelsel zoals dat sinds juli 2001 geldt voor het ambtswerk van de gerechtsdeurwaarder. Geert Wind was gerechtsdeurwaarder van november 1968 tot januari 2010. Hij was lid van de Commissie tarieven gerechtsdeurwaarder die de staatssecretaris van Justitie in 2001 advies uitbracht over de aan de debiteur te berekenen tarieven; dit in verband met de invoering van de Gerechtsdeurwaarderswet in juli 2001. Jarenlang is hij als bijzonder adviseur aan de KBvG verbonden geweest. Zijn conclusie is dat de wetgever opnieuw zou moeten ingrijpen in het tariefstelsel, zoals de wetgever dat in 2001 ook deed.

INLEIDING

Er is iets mis met de kosten van de gerechtsdeurwaarder. Dat blijkt uit de aanhoudende kritiek op de hoogte ervan. De oorzaak van de kwestie is ten diepste het bestaan van twee tarieven, een schuldenaartarief en een tarief voor de opdrachtgever. De oplossing ervan ligt in het wegnemen van de oorzaak. Voer bij wet één redelijk tarief in!

NORM

Absurd, zo hoog als de kosten van het ambtswerk zijn, zegt de hulpverlener in de context van schuldsanering.¹ De continuïteit van de kantoren komt in gevaar wanneer het Btag-tarief niet wordt verhoogd, meent het bestuur van de KBvG.

Wat mogen ambtshandelingen kosten? Die vraag rijst bij beide benaderingen. Welk loon komt de gerechtsdeurwaarder toe, in aanmerking genomen dat de opdrachtgever verwacht zijn kosten te kunnen afwentelen op de debiteur? Wat mag redelijkerwijs zo ten laste van zijn schuldenaar komen?

De norm voor de kosten die de eiser op de schuldenaar verhaalt is niet het bedrag dat de eiser aan de gerechtsdeurwaarder betaalt. Het verschil tussen verhaald en betaald is de grondslag van het sinds 2001 bestaande stelsel. De wet geeft in het Btag een tarief voor verhaal.² Zij zwijgt over betaal, welbewust. De markt mocht daar een tarief voor laten ontstaan. Dit nieuwe stelsel brak met een eeuwenlange traditie en spleet wat tot dan toe één blok graniet was: het door de overheid vastgestelde tarief voor het ambtswerk van de gerechtsdeurwaarder.

BESCHERMING

Beter dan destijds kon worden vermoed kan nu worden vastgesteld dat deze splinging gekunsteld was, vreemd aan de omgeving waarin zij plaatsvond, één die van meet af aan het gevaar in zich borg dat zij niet het recht maar het onrecht zou dienen. In de inmiddels verstreken jaren is dat gevaar verwerkelijk. Het onrecht dat de splitsing heeft opgeroepen tekent zich af tegen een welbekende achtergrond.

Die is dat de overheid geen eigenrichting kan dulden en twistende burgers daarom naar de rechter verwijst. In rechtsstatelijk licht is zijn tussenkomst een zegen, in economisch opzicht een noodzakelijk kwaad. Er ontstaat schade door. De eiser lijdt die in zijn vermogen. Hij moet kosten maken. Daaronder zijn de kosten van de gerechtsdeurwaarder. De wet staat hem toe deze kosten op zijn schuldenaar te verhalen, echter: met mate. Het Btag geeft de rechter een maatstaf voor de verwijzing van de schuldenaar in de kosten van het

ambtswerk, vóór het vonnis verricht. Het geeft de gerechtsdeurwaarder het tarief voor het verhaal van de executiekosten.

Het Btag stelt een maat die tot bescherming strekt. Het Btag zou de schuldenaar dienen tot schild tegen het geweld van de markt. Op de markt zou immers alles kunnen. De gerechtsdeurwaarder zou wel eens het twintigvoudige van het Btag-tarief kunnen bedingen, werd in de aanloop naar het nieuwe stelsel gedacht.

PRAKTIJK

De praktijk is een andere. Gold het Btag-tarief aanvankelijk als referentie, steeds vaker bedongen opdrachtgevers een prijs daarbeneden.³ In de relatie tussen de schuldeiser en zijn schuldenaar zou dat aanvaardbaar zijn, indien de eerste zich in de afwenteling van zijn kosten op de laatste beperkte tot de reële, door hem aan de gerechtsdeurwaarder betaalde kosten. De eiser verhaalt echter het volle, volgens het Btag vastgestelde bedrag. Daarmee werd een wettelijke regeling die een pantser voor de schuldenaar zou zijn een vermomming voor de schuldeiser. Als heer verkleed verhaalt hij, geheel volgens de regels, meer dan de vermogensschade die hij in verband met de overheidsinterventie heeft geleden. De frictie tussen hem en zijn medeburger, die in veruit de meeste gevallen eenvoudige wanbetaling van een geldvordering betreft, wordt hem zo een winstbron.

SCHADE

Dit klopt niet! Het strookt niet met het principe waarop het recht op vergoeding van schade berust en dat in het verzekeringsrecht als het indenniteitsbeginsel wordt aangeduid. De schade moet vergoed, maar dan ook niet méér dan de schade! Wat rechtvaardigt het verhalen van een daarboven uitgaand bedrag? Een wel vernomen antwoord is dat dit nu eenmaal het effect van marktwerking is. Dit weerwoord is oppervlakkig en ontoereikend want miskent dat de vraag in wezen luidt: welk goeds brengt de markt hier?

VARIANT

Anders dan onder het oude stelsel kent de praktijk nu, naast voorwaarden van andere aard, de conditie no cure no pay.⁴ Daarbij bedingt de opdrachtgever een korting op de prijs van een pakket aan ambtswerk. De omvang van de korting staat niet bij voorbaat vast, want wordt bepaald door de som van de kosten van de ambts-handelingen waarvoor geen verhaal blijkt te kunnen worden gevonden. De formele relatie tussen schuldeiser en schuldenaar blijft hier zuiver. Voor zover verhaal mogelijk is, verhaalt de eiser op zaakniveau zijn kosten

volgens het referentietarief. Over het gehele pakket gerekend is de korting voor de gerechtsdeurwaarder uiteraard even reëel als elke reductie van zijn beloning. Slechts onder extreme druk zal hij daarin bewilligen. De kracht die op hem wordt uitgeoefend komt van de markt.

CONSUMENT

In de negentiger jaren, toen de basis voor de nu geldende regeling werd gelegd, heerste de gedachte dat marktwerking ook in het ambtswerk van de gerechtsdeurwaarder heilzaam zou zijn, goed voor hem om wiens belang de markt van oudsher draait: de consument. Daarbij zijn twee dingen onvoldoende onderkend.

Ten eerste: dat de werking van de markt zich ook zou uiten in prijsconcurrentie, terwijl de gerechtsdeurwaarder alleen in een verwrongen opvatting van zijn ambt als koopman kan worden gezien. De dienst die hij de samenleving verleent, zijn interventie met het gezag waarmee de overheid hem heeft bekleed, is geen handelswaar. Een opmerkelijk detail illustreert dit: de gerechtsdeurwaarder kan niet doen wat elk goed koopman moet kunnen doen: nee zeggen. De gerechtsdeurwaarder is verplicht zijn ministerie te verlenen.

Ten tweede: dat er bij elke ambtshandeling twee consumenten zijn. Niet minder dan de eiser consumeert de schuldenaar het ministerie van de gerechtsdeurwaarder. Beiden zijn in gelijke mate onderworpen aan en beschermd door het recht, dat in het ambtswerk van de gerechtsdeurwaarder in een concrete zaak wordt gerealiseerd. Dat de één vaak iets wil wat de ander vandaag niet past doet daar niets aan af.

Noch met de één, laat staan met de ander sluit de gerechtsdeurwaarder een overeenkomst, inhoudend dat de gerechtsdeurwaarder zijn overheidsmacht zal inzetten. De één doet rechtstreeks uit hoofde van de wet een beroep op de overheid, gepersonifieerd in de gerechtsdeurwaarder. Beiden ervaren de verandering in hun onderlinge rechtsbetrekking als het gevolg van zijn tussenkomst. Hun driehoeksbetrekking is principieel gelijk aan die tussen de rechter, de eiser en de gedaagde. De rechter mag niet weigeren recht te doen. Wat hij rechtdoende doet, doet hij uit de wet, niet op de grondslag van een overeenkomst met partijen of een van hen.

PRIJSVASTSTELLING

In de marge van zijn wettelijke plicht, zijn ministerie te verlenen wanneer het wordt ingeroepen, sluit de gerechtsdeurwaarder in het huidige bestel een vaststellingsovereenkomst met zijn cliënt. Die betreft de hoogte van zijn kosten. Deze flankerende overeen-

komst vervangt het voor alle opdrachtgevers geldende, door de overheid vastgestelde tarief. Aanbod en aanvaarding beheersen de prijs, niet de ambtsverrichting die de opdrachtgever verlangt. De gerechtsdeurwaarder verricht een ambtshandeling uitsluitend omdat hij krachtens zijn benoeming permanent bevoegd is een dienst van deze aard te verlenen en in de concrete zaak verplicht is die bevoegdheid te gebruiken zodra een rechtzoekende hem dat vraagt.

WINNAARS EN VERLIEZERS

Daarom deugt de metafoor markt hier niet. Kon dat in de tijdgeest van het einde van de twintigste eeuw niet scherp worden gezien, dan kan het nu worden gezien. Op cynische wijze is de inmiddels opgedane ervaring daarbij behulpzaam. Geheel naar haar aard heeft marktwerking tussen de gerechtsdeurwaarders onderling winnaars en verliezers opgeleverd. Winnaars zijn de uitblinkers in de competitie om het vinden van de evenwichtsprijs voor het ambtswerk. Succes, groei, welke gerechtsdeurwaarder zoekt dat niet voor zijn of haar kantoor?

Omdat de gerechtsdeurwaarders marktwerking in praktijk brachten als prijsconcurrentie, waren er noodzakelijkerwijs ook verliezers. Collega's die niet dieper konden gaan in hun offertes en daardoor omzet verloren of toch dieper gingen en daardoor zelfs de kosten van hun kantoor niet meer verdienden. Ettelijke deconfitures in de laatste vijftien jaar zijn te herleiden tot dit model.⁵ Déconfit: verslagen, mislukt, meestal niet plotseling maar als uitkomst van een langdurig proces.

Een verstandig gerechtsdeurwaarder stopt op tijd, als hij ziet dat hij het financieel niet zal redden. Hij vereffent zijn praktijk vóór voordat hij in de verleiding komt tekorten te dekken uit de gelden van derden, vóór voordat hij het in zijn hoofd haalt de debiteuren te belasten met verzonnen kosten. Toch laat zich met enige verbeeldingskracht begrijpen hoe een gerechtsdeurwaarder langzaam afglijdt, financieel en moreel, hoe hij in afwachting van betere tijden tijdelijk iets opneemt van de kwaliteitsrekening en zijn beroepsethische standaard bij uitzondering wat minder hoog houdt; totdat tijdelijk voortdurend wordt en de uitzondering de regel. Dan verschijnt Dracula aan de poort: eerloze ontneming van het ambt en faillissement.

HET AMBT ALS VERLIEZER

De verslagen gerechtsdeurwaarder verliest zijn ambt, maar ook het ambt zelf lijdt hier verlies. Een nadere blik op het risicoverlegend beding no cure no pay maakt dat duidelijk, voor zover het al niet aanstonds zonne-

klaar is. Getrouw aan de formele regel van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering brengt de gerechtsdeurwaarder zijn tot executie dienende exploitatie uit op verzoek van de eiser, exploitatie die mede strekken tot verhaal van de kosten van zijn ambtshandelingen. Hij doet dit terecht. Het gaat om de verwerkelijking van het verhaalsrecht dat de wet aan de eiser heeft toegekend, niet aan een ander en zeker niet aan de gerechtsdeurwaarder. De onderlinge prijsafspraken tussen opdrachtgever en gerechtsdeurwaarder kan daar geen verandering in brengen. Als gevolg van het no cure no pay beding evenwel heeft alleen de gerechtsdeurwaarder stoffelijk voordeel bij de executie tot verhaal van de kosten. Hier wringt iets. Een maatschappelijke orde die de titel rechtsorde mag dragen kan niet toestaan dat een ambtenaar zijn macht louter gebruikt om zijn persoonlijk financieel belang te dienen. Misbruik maken van publieke macht voor privaat gewin, luidt de simpelste definitie van corruptie.⁶ Nimmer mag de gerechtsdeurwaarder zelf de schuldeiser worden van de schuldenaar van zijn opdrachtgever. Achter de façade van het wel geëerbiedigde formele recht gaat een materiële werkelijkheid schuil waar de professie moeilijk trots op kan zijn: de gerechtsdeurwaarder in een pose die twijfel aan zijn integriteit mogelijk maakt.

MAATSCHAPPELIJKE SCHADE

Het stelsel van de gescheiden tarieven is hiermee een plaag voor de beroepsgroep van de gerechtsdeurwaarders geworden en ruimer: voor de samenleving. Het corrupteert én de eiser én de gerechtsdeurwaarder. Daar komt nog iets bij. Kunnen de rechthebbenden niet uit het saldo van de kwaliteitsrekening worden voldaan, dan moet de Staat der Nederlanden het tekort aanzuiveren voor zover de gelden die de gerechtsdeurwaarder waren toevertrouwd in executieopbrengst bestaan.⁷ Het kan niet anders of het Bureau Financieel Toezicht bewaart een deprimerende schat. Met enig verzamelwerk, wat ontleding en afleiding moet uit de door het bureau beheerde cijfers kunnen worden berekend hoeveel miljoenen de samenleving sinds 2001 heeft bijgepast om het uit het nieuwe stelsel voortgevloeide deficit te compenseren. Dit hoeft niet langer zo te gaan. De wetgever kan alles, hij kan in elk geval een fout tariefstelsel door een beter vervangen. Voordat een denkbaar beter stelsel kan worden overdacht, moet een paradox onder ogen worden gezien.

PARADOX

De gekunstelde splitsing van het tarief trok in het begin weinig publieke aandacht, maar langzamerhand werd algemeen bekend, ook in de politiek, dat

gerechtsdeurwaarders in hun onderlinge wedijver om de gunst van de opdrachtgevers aanzienlijke kortingen op de prijs van hun ambtswerk verlenen, met name wanneer opdrachten in bulk worden aangeleverd. Contra-intuïtief was het daarom dat Cebeon in 2016 bij een in opdracht van de staatssecretaris uitgevoerd onderzoek tot de slotsom kwam dat het Btag-tarief, jaarlijkse indexering ten spijt, was achtergebleven bij de bedrijfseconomische ontwikkeling sinds 2001.⁸

De verklaring voor deze schijnbare tegenstrijdigheid schuilt hierin dat Cebeon voortbouwde op het raamwerk voor de kostprijsberekening dat de Commissie tarieven gerechtsdeurwaarder in 2000/2001 had geconstrueerd. Het onderzoeksbureau deed niet wat het in beginsel ook had kunnen doen, namelijk zelf een model voor een actuele kostprijsberekening samenstellen. In een zelf ontworpen rekenmodel had de onderzoeker de gedurende de laatste vijf of zeven jaar in de markt gerealiseerde prijs van het ambtswerk als dominante factor kunnen aanmerken, nauwkeuriger: kunnen kijken naar het loon waarmee de gerechtsdeurwaarders in feite genoegen namen. Terecht deed de onderzoeker dat niet. Het was zijn opdracht niet. Nog meer terecht deed hij dit niet omdat met het verlaten van het schema van de commissie een ideaal zou zijn prijsgegeven. Dat ideaal krijgt vorm in een beeld, het beeld dat de betekenis van de gerechtsdeurwaarder voor de maatschappij weerspiegelt. De commissie koos voor een normatieve benadering van de arbeidskosten van de gerechtsdeurwaarder, waarbij zij dit ideaalbeeld als vooronderstelling hanteerde. Wat hoort een efficiënt werkend gerechtsdeurwaarder, gelet op zijn rol in het rechtsbestel, aan het begin van de eenentwintigste eeuw te verdienen? In die benadering betrok de commissie een reeks van factoren, waaronder als dominante factor het salaris van een rijksambtenaar aan wiens taak en verantwoordelijkheid de commissie die van de gerechtsdeurwaarder gelijk schatte.⁹ Daargelaten dat er vóór 2001 geen marktprijs was, met het stellen en handhaven van die factor werd de in de markt gerealiseerde prijs als heersende factor irrelevant.

De paradox lost hierin op. Er is geen cijfermatige tegenstrijdigheid, er is een radicaal verschil in de kijk op de gerechtsdeurwaarder als openbaar ambtenaar. Een ideaal moet bepalen wie hij is en zal zijn, niet de markt. De neoliberale visie waarin de gerechtsdeurwaarder tegen marktprijs handelt in recht is onhoudbaar. Kijk naar wat er is gebeurd, naar het gedrag van de schuldeisers! Kijk naar de verliezers! Al is prijsconcurrentie niet de enige oorzaak, kijk ook naar de negatieve ontwikkeling van de winstgevendheid en de toeneming van het aantal kantoren met een hoog risico!¹⁰

AMBTENAAR EN ONDERNEMER

Het ondernemerschap van de gerechtsdeurwaarder is niet het probleem. De overheidsmacht waar het hier om gaat kan uitstekend ondernemingsgewijs worden gedistribueerd.¹¹ Er is genoeg waarin de gerechtsdeurwaarderskantoren zich van elkaar kunnen onderscheiden. De kantoren die in 2000 met het oog op het tijdmeetonderzoek werden geselecteerd vertegenwoordigden een doelmatigheidswaarde van 76%, anders gezegd 76% van de uitgevraagde kantoren scoorde lager, 24% hoger op het criterium netto omzet gedeeld door aantal fte's.¹² Het kwaad zit in de prijsconcurrentie, opgedrongen aan een functionaris wiens dienst geen marktwaar is.

COLLECTIEVE TAAK

Mét andere professionals dragen de gerechtsdeurwaarders de rechtsstaat. Zij doen dat gezamenlijk. Voor een goed rechtsbestel is een goed functionerend gerechtsdeurwaarderskorps nodig, niet een stel sterksten dat wist te overleven. De benoemden moeten gezamenlijk beantwoorden aan het appel dat de maatschappij op de gerechtsdeurwaarder doet. Dáártoe werden zij benoemd, niet om in een door de markt gedolven graf te tuimelen. Alleen bij een collectieve respons kan de dienst van de gerechtsdeurwaarder aan de samenleving op duurzaamheid bogen. Ook alleen dan kan de minister de volle verantwoordelijkheid dragen voor het stelsel van regels dat het ambt van de gerechtsdeurwaarder regisseert. De aard van dat ambt verzet zich ertegen dat de minister zijn verantwoordelijkheid deelt met de ongrijpbare grootheid die markt heet. Wat mag de samenleving van de gerechtsdeurwaarder verwachten? Het antwoord luidt dat hij doet wat een goed gerechtsdeurwaarder betaamt. Wat houdt dat in? Dit, dat hij zijn ambt vervult met inachtneming van de wet en van vier, door zijn beroepsgenoten en de overheid onderscheiden kernwaarden, elk uitgesplitst in waarden:

1. Integriteit.
Waarden: Zuiverheid van oogmerk, onafhankelijkheid, onpartijdigheid.
2. Waakzaamheid ten aanzien van verschillende belangen.
Waarden: Medeverantwoordelijkheid voor de samenleving, fair play, wellevendheid.
3. Professionaliteit.
Waarden: Prudentie, transparantie, nauwgezetheid, betrouwbaarheid.
4. Dienstbaarheid.
Waarden: Paraatheid, rechtsstatelijke verantwoordelijkheid.¹³

Aan die verwachting kan de beroepsgroep voldoen, mits de gerechtsdeurwaarders niet onderling tegen elkaar worden uitgespeeld en hun praktijk in de waagschaal moeten stellen om voor opdrachten in aanmerking te komen. De gerechtsdeurwaarder moet in zijn ambtswerk een bestaan kunnen vinden. Op de lange termijn kan hij dat niet als de markt de norm voor zijn loon dicteert. Onder dat dictaat is de integriteitseis onafhankelijkheid volstrekt irreal. Onder die norm is een stabiel gerechtsdeurwaarderskorps, dat zijn aandacht richt op het bewaren en versterken van de rechtsstaat, een illusie. Niet de vraag of zijn kantoor over vijf maanden nog bestaat, moet de gerechtsdeurwaarder bezighouden, maar de vraag wat hij vandaag in zijn ambt kan doen om de alledaagse gerechtigheid voor allen te bevorderen.

ANDER STELSEL

Een ander tariefstelsel kan tamelijk eenvoudig worden ingericht. Eén krachtens de wet vastgesteld tarief, zou de leidende gedachte moeten zijn. De gerechtsdeurwaarder declareert zijn kosten volgens dat tarief aan zijn opdrachtgever. Bij consequentie betreft de rechter de aan de eiser gedeclareerde bedragen in de proceskostenveroordeling. Op overeenkomstige wijze neemt de gerechtsdeurwaarder de door eiser aan hem verschuldigde bedragen in aanmerking bij de bepaling van de executiekosten. Een nieuw, van nul af opgebouwd kostprijsonderzoek, met procesbeschrijving, werklasteronderzoek en financieel onderzoek zou kostbaar en tijdrovend zijn. Het Btag, goed of slecht, kan als gegeven worden beschouwd. Het is voldoende die ambtshandelingen eruit te lichten waarvoor de omstandigheid waaronder zij worden verricht nu aanzienlijk anders is dan in 2001. Dat geldt bijvoorbeeld voor het derdenbeslag, wanneer dit bij elektronisch exploit wordt gelegd. Van dat ambtswerk zou de kostprijs bij vernieuwing kunnen worden berekend. Het aan een verandering voorafgaand onderzoek kan zo beperkt blijven. Daarna zou een wijze commissie de kosten van elke ambtsverrichting eens op de hand moeten wegen om vast te stellen of zij naar hoogte maatschappelijk verdedigbaar zijn, meewegend dat de eiser de ambtshandeling verlangt met de intentie de kosten ervan af te wentelen op zijn schuldenaar. Die commissie zou de minister moeten adviseren omtrent een nieuw, voor allen geldend en voor vijf jaar vaststaand tarief. Redelijkheid, zekerheid en rust zijn hier belangrijker dan een in decimalen gezochte juistheid van de prijs van een exploit.

CONCLUSIE

Voor het behouden en versterken van de rechtsstaat telt wat de wettelijke taak van de gerechtsdeurwaarder betreft de capaciteit van het gehele korps der gerechtsdeurwaarders. Die capaciteit wordt op funeste wijze aangetast wanneer enkelingen, door het tariefstelsel daartoe aangezet, uit zelfbehoud de ondergang van andere enkelingen bewerkstelligen. Dat is wat er vandaag gebeurt. Datzelfde stelsel bederft de ambtsethiek van de gerechtsdeurwaarder en de moraliteit van de schuldeisers. Zoals de wetgever in 2001 ingreep en het tariefstelsel veranderde zou hij dat nu opnieuw moeten doen. Terug in de lijn van de geschiedenis: één tarief voor allen, in het belang van allen.

- 1 Zie ook Human, 'Schuldig', afl. 3; zie ook J. Frederik, 'Onze incassoindustrie: eerst maken we schulden tot 2,5 keer hoger, dan sturen we dure hulpverleners op je af', *de Correspondent* januari 2017.
- 2 Kamerstukken II 1996/97, 24036 22775, 61 (Brief van de minister van Justitie); rapport MDW-werkgroep 1997, Commissie Opstelten (Bijlage bij brief minister).
- 3 M.J. ter Voert m.m.v. E.M.T. Beenackers, WODC, Ministerie van Veiligheid en Justitie, 'Juridische beroepen in de toekomst', *Cahier* 2016, afl. 13, p. 75-76, 79.
- 4 *Jaarverslag Commissie van deskundigen gerechtsdeurwaarders* 2016, p. 8.
- 5 Zie voor een overzicht van ontzettingen met financiële achtergrond 2008-2015: overheid.nl, tuchtrecht, domein: gerechtsdeurwaarders, alle instanties, financieel toezicht, ontzetting uit het ambt.
- 6 <http://www.corruptie.org/en/wat-is-corruptie/>
- 7 Art. 480 lid 3 Rv.
- 8 *Rapport Cebeon* 2016, 'Tarieven Ambtshandelingen Gerechtsdeurwaarders', toetsend onderzoek van een aantal producten i.o.v. het WODC, Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- 9 *Rapport Commissie tarieven gerechtsdeurwaarder* 2001, 'Schuldenaarstarieven ambtshandelingen gerechtsdeurwaarders', p. 17, 109-110.
- 10 ING Economisch Bureau, 'Winst deurwaarders sterk onder druk', *Kwartaalberichten juridische dienstverleners*, februari 2015; *Jaarverslag Bureau Financieel Toezicht* 2015, p. 17-18; M.J. ter Voert m.m.v. E.M.T. Beenackers, WODC, Ministerie van Veiligheid en Justitie, 'Juridische beroepen in de toekomst', *Cahier* 2016, afl. 13, p. 76, figuur 5.3, bron: BFT (bewerking WODC).
- 11 Vgl. de distributie van boeken onder de Wet op de vaste boekenprijs.
- 12 *Rapport Commissie tarieven gerechtsdeurwaarder* 2001, 'Schuldenaarstarieven ambtshandelingen gerechtsdeurwaarders', p. 12.
- 13 *Rapport Commissie evaluatie Gerechtsdeurwaarderswet* 2009, 'Noblesse Oblige', 15; Kamerstukken II 2009-2010, 32123-VI, 64 (Brief van de staatssecretaris van Justitie, kabinetsstandpunt n.a.v. hoofdlijnen advies); zie ook *Meerjarenbeleidsplan van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders* 2016-2020, 'Ik zal handhaven', p. 32, dat de kernwaarden anders benoemt.

EEN KLAGER WIL IN DE EERSTE PLAATS GEHOORD WORDEN

Een interview met **Joost van Dijk**,
voorzitter van het Hof van Discipline
Advocatuur

De afgelopen decennia hebben tuchtrechterlijke oordelen duidelijk aan gezag gewonnen. Dat heeft ertoe geleid dat het tuchtrecht veel meer dan voorheen een normstellende werking heeft binnen de beroepsgroepen die eraan onderworpen zijn. Maar Joost van Dijk, voorzitter van het Hof van Discipline, het hoogste tuchrechtorgaan binnen de advocatuur, is ervan overtuigd dat er nog veel te winnen is. Een pleidooi voor een 'Hof van de Tuchtrechter'.

Als op het eind van het gesprek de naam van Bram Moszkowicz valt, moet Joost van Dijk even glimlachen. "Geeft niet", zegt hij. "Iedereen begint erover. Het is een tuchtzaak geweest die een tot dan toe ongekende impact en media-aandacht heeft gehad, en die het Hof van Discipline een bekendheid heeft bezorgd waar ik nooit van had durven dromen. De hoofdredacteur van het *Advocatenblad* vertelde mij onlangs dat de rubriek met uitspraken in tuchtzaken inmiddels een van best gelezen rubrieken is. Ik zie het toch vooral als winst: het tuchtrecht staat nu echt op de kaart, het is er, beste

beroepsbeoefenaren, en je hebt er rekening mee te houden. En als je je niet aan de regels houdt, dan ben je aan de beurt. Dan heb je er niet zomaar een beetje, maar serieus last van."

In dat opzicht kan de zaak Moszkowicz worden beschouwd als het voorlopig slotakkoord van een ontwikkeling die al halverwege de jaren tachtig van de vorige eeuw is ingezet, zegt Van Dijk. "Daarvoor was tuchtrecht toch vooral iets dat toezag op gedrag binnen de beroepsgroep, op hoe je elkaar professioneel bejegende. Binnen de advocatuur spraken we ook wel over 'ere-regelen'. Nadien zijn

er een aantal wettelijke ontwikkelingen geweest die ertoe hebben geleid dat het tuchtrecht zich nadrukkelijk ook met de zorg voor de belangen van de cliënt is gaan bezighouden. Daardoor is steeds meer de vraag centraal komen te staan: heeft de beroepsbeoefenaar gehandeld zoals je van een behoorlijke beroepsbeoefenaar mag verwachten? En dan niet alleen met betrekking tot gedrag, maar vóóral met betrekking tot de kwaliteit van de dienstverlening.” Dat de kwaliteit van de dienstverlening de laatste jaren steeds zwaarder is gaan wegen in het oordeel van de tuchtrechters, komt ook voort uit de gedachte dat tuchtrecht een normstellende werking moet hebben voor de beroepsgroep. Van Dijk: “Simpel gezegd: het tuchtrecht moet bijdragen aan het bewustzijn binnen de beroepsgroep dat men zich aan bepaalde regels moet houden en wel om twee redenen. Eén: alleen zo kun je waarborgen dat de samenleving vertrouwen heeft en houdt in de beroepsgroep en de vaak publieke taak die zij vervult. En twee: alleen zo houd je de beroepsgroep gezond. Die heeft er namelijk ook zélf belang bij dat rotte appels uit de mand verwijderd worden.”

KLACHTENFUNCTIONARIS

Door de bank genomen is de kwaliteit van de tuchtrechterlijke colleges in Nederland hoog, zegt Van Dijk. Wat hem echter dwarszit is de mate van versnippering. “Ik zal eerlijk bekennen: dit is een beetje een stokpaardje van me, maar waarom moet er een aparte tuchtrechter zijn voor de gerechtsdeurwaarders, de notarissen, de accountants, de advocaten en de medici – en dan heb ik nog niet alle beroepsgroepen genoemd? Zou het niet een goed idee zijn in termen van efficiency om al die colleges samen te voegen tot één overkoepelend Hof van de Tuchtrechter? Met dan per beroepsgroep een soort ‘voorportaal’, met daarin een klachtenfunctionaris die in eerste aanleg naar de klager luistert, dóórvraagt en waar mogelijk bemiddelt. De vorige ombudsman, Alex Breninkmeijer, heeft wel eens gezegd: een klager wil in de eerste plaats gehoord worden. Wat wij nu doen is direct ingaan op de klacht en die formaliseren via een tuchtprocedure met conclusies van antwoord, repliek en dupliek. Op die manier krijgt iedere klacht – terecht of niet terecht – een heel eigen procedurele dynamiek en dat zou je

eigenlijk niet moeten willen. Ik zou liever zien dat er aan het begin van het proces een normaal gesprek gevoerd zou worden met de klager. Pas als de klachtenfunctionaris zegt: ‘ik denk dat u een punt heeft’, zou zo’n klacht naar het Hof moeten worden doorverwezen. Waar dan wat mij betreft nog steeds leden van de beroepsgroep in zitten, maar waarvan een kleine meerderheid uit gespecialiseerde tuchtjuristen bestaat. Zo filter je de bulk-klachten van de klachten die erop wijzen dat er in de beroepsgroep écht iets aan de hand is en dat er opgetreden moet worden.” Van Dijk wijst op het Centraal Tuchtcollege van de medici, dat volgens hem sterk wordt belast door klachten van patiënten die inhoudelijk vaak weinig om het lijf hebben. “De wereld is transparanter geworden, mensen krijgen via de sociale media veel sneller mee wat er mis gaat – of mis lijkt te gaan – en ze zijn bovendien mondiger geworden. Dat heeft zeker geleid tot een toename van het aantal klachten”, aldus Van Dijk.

Over de tuchtrechtprocedures bij de gerechtsdeurwaarders zegt hij: “Zonder de cijfers precies te kennen, durf ik toch wel te stellen dat ook deze beroepsgroep bovengemiddeld last heeft van klagers die niet zozeer het professionele handelen van de deurwaarder ter discussie willen stellen, als wel het feit dat hij überhaupt handelt. Bij advocaten ligt dat duidelijk anders, want uit jaarverslagen van de dekens blijkt dat ruim 50% van de klachten de eigen advocaat betreffen en dan veelal puur over de kwaliteit van de dienstverlening. Slechts iets van 15% klaagde over de advocaat van de tegenpartij. Dat zijn meestal familie zaken, waar emoties en frustraties een grote rol spelen.”

EIGEN BIJDRAGE

Een herschikking van de tuchtrechtspraak in Nederland zou volgens Van Dijk niet alleen goed zijn voor de kwaliteit, het zou ook een prima aanleiding zijn om “het met de overheid eens over de bekostiging te hebben”. Want volgens de voorzitter van het Hof van Discipline is het niet uit te leggen dat de tuchtkamers voor de accountants en medici gefinancierd worden door de overheid, terwijl de juridische beroepsgroepen vanaf 2018 het tuchtrecht volledig zelf moeten bekostigen. “Dat besluit is alleen te billijken als je vindt dat tuchtrecht alléén maar van

belang is voor de beroepsgroep zelf”, zegt hij. “Maar als je van mening bent dat een goed functionerend tuchtrecht óók voor de samenleving van belang is, dan is dit niet te verdedigen. Dan zou je een bijdrage moeten leveren als overheid. Dat hoeft geen 100% te zijn, maar de helft lijkt me alleszins redelijk.”

Het besluit om de juridische beroepen zelf op te laten draaien voor de kosten van toezicht en tuchtrecht is volgens Van Dijk ‘een hamerstuk’ geweest en ‘totaal geen issue’ in de politiek. “Ik denk niet dat een nieuw kabinet nog eens kritisch naar dit besluit zal gaan kijken”, zegt hij. “Maar dat maakt het niet minder principieel onjuist.” Principiële bezwaren tegen een griffierecht bij aanvang van een klachtprocedure heeft Van Dijk niet. Hij zegt: “Iets van een eigen bijdrage, daar ben ik niet tegen – niet in de zorg en hier ook niet. Maar in het model dat ik voor ogen heb zou ik zeggen: belemmer niet de toegang tot de klachtenfunctionaris. En als je dan als klager besluit de procedure door te zetten, dan vind ik een bescheiden bijdrage van 50 euro zoals bij de advocaten niet direct problematisch. Al zeker niet als klachtenfunctionaris afraadt de klacht door te zetten.”

Op de vraag of hij het denkbaar acht dat er op afzienbare tijd zich opnieuw een spraakmakende tuchtrechtzaak à la Bram Moszkowicz zal voordoen, maar dan bij de notarissen of de deurwaarders, zegt hij: “Ik denk dat een dergelijk exceptionele zaak bij de notarissen of de deurwaarders niet snel aan de orde zal zijn. Dat zijn toch in de eerste plaats juridische professionals die ambtelijke handelingen verrichten in het kader van hun ambtsplicht. Daar kan iets mis gaan, en dan geef je een waarschuwing of een berisping als er echt sprake is van verwijtbaar gedrag. De advocaat daarentegen is meer de individuele belangenbehartiger die wat eerder het risico loopt over grenzen te gaan in het vuur van de strijd. Maar goed, ook bij de notarissen en de deurwaarders is er wel eens iets aan de hand waarvan de politiek dan zegt: kan dat zomaar, moet dat niet anders? Het blijft dus heel belangrijk dat we ervoor zorgen dat de kwaliteit van de juridische dienstverleners op orde blijft. Dat maakt ook dat we als tuchtrechters vandaag de dag wat sneller zeggen: dit deugt niet en deze persoon moet eigenlijk een tik op zijn neus krijgen. Maar nogmaals: daar hebben de beroepsgroepen ook zelf belang bij.”

DE EXECUTIE VAN EEN BESTUURSRECHTELIJK BESLUIT DAT VERNIETIGD IS

Door **mr. Maritza Bernardt**
gerechtsdeurwaarder te Rotterdam (GGN)

INLEIDING

Bij de tenuitvoerlegging van een executoriale titel volgt de gerechtsdeurwaarder de regels zoals neergelegd in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv). Artikel 430 Rv¹ geeft aan dat degene die gebruik wil maken van de door het executierecht gegeven dwangmiddelen dient te beschikken over een executoriale titel en dat deze titel alvorens zij tenuitvoergelegd kan worden, betekend dient te worden aan degene tegen wie de tenuitvoerlegging zich zal richten². De vraag die in deze bijdrage gesteld wordt, is of men op basis van een vernietigd besluit kan executeren. Alvorens de vraag te beantwoorden, ga ik in op de executoriale titel, de Algemene wet bestuursrecht, het incassotraject, en de bezwaar- en beroepsprocedure.

EEN EXECUTORIALE TITEL

Zoals hierboven aangegeven, dient degene die gebruik wil maken van de door het executierecht gegeven dwangmiddelen te beschikken over een executoriale titel.

De basis voor de civielrechtelijke executoriale titels is neergelegd in het eerste lid van artikel 430 Rv. In dit artikel wordt de navolgende verdeling gemaakt:

- De grossen van in Nederland gewezen vonnissen.
- De grossen van beschikkingen van de Nederlandse rechter.
- De grossen van in Nederland verleden authentieke akten.
- Andere bij de wet als executoriale titel aangewezen stukken.³

Deze laatste categorie “andere bij de wet als executoriale titel aangewezen stukken” omvat onder andere de executoriale titels die volgens de Algemene wet bestuursrecht kunnen worden uitgevaardigd: de dwangbevelen.

DE ALGEMENE WET BESTUURSRECHT

De Algemene wet Bestuursrecht (Awb) geeft een algemene regeling betreffende betaling en invordering van geldschulden door en aan de overheid. Voorwaarde om het invorderingstraject van de Awb te volgen is dat in de betreffende bestuursrechtelijke wetten vermeld is dat de specifieke vordering ingevorderd kan worden bij dwangbevel. Het is ook altijd mogelijk om de civielrechtelijke weg te volgen en over te gaan tot dagvaarden, wat resulteert in een vonnis.⁴

Indien de bestuursrechtelijke weg gevolgd wordt en de bestuursrechtelijke weg geeft aan dat er ingevorderd kan worden bij dwangbevel is titel 4.4 van de Awb van toepassing. Schematisch wordt het navolgende traject gevolgd.

Titel 4.4

Titel 4.4, met als opschrift “bestuursrechtelijke geldschulden”, is van toepassing op geldschulden die voortvloeien uit:

- een wettelijk voorschrift dat een verplichting tot betaling uitsluitend aan of door een bestuursorgaan regelt, of
- een besluit dat vatbaar is voor bezwaar of beroep.

Een besluit wordt in artikel 1:3 Awb als volgt gedefinieerd: een schriftelijke beslissing van een bestuursorgaan, inhoudende een publiekrechtelijke rechtshandeling. Onder dit begrip vallen zowel beschikkingen als besluiten van algemene strekking.

Volgens artikel 4:86 Awb wordt de verplichting tot betaling van een geldsom bij beschikking vastgesteld, tenzij artikel 4:88 Awb van toepassing is, omdat in dat geval bij wettelijk voorschrift bepaald is dat een geldsom moet worden betaald. De termijn van betaling wordt ook in de beschikking opgenomen. Deze termijn is minstens 6 weken, tenzij

artikel 4:88 Awb van toepassing is, omdat in dat geval de wet de termijn van betaling aangeeft. Indien de geldschuld niet binnen de termijn wordt voldaan, is de wederpartij in verzuim en kan er een aanmaning verzonden worden om binnen een termijn van twee weken het verschuldigde te voldoen. Tevens wordt in deze aanmaning een waarschuwing gegeven dat bij niet tijdige betaling deze kan worden afgedwongen door op kosten van de schuldenaar uit te voeren invorderingsmaatregelen. Indien vervolgens het verschuldigde niet wordt voldaan, kan er een dwangbevel worden uitgevaardigd. Dit dwangbevel valt, zoals we hierboven hebben aangegeven, onder de categorie “andere bij de wet als executoriale titel aangewezen stukken”. Ook dit dwangbevel dient aan het hoofd te voeren “in naam van de Koning”. Dit dwangbevel dient alvorens zij ten uitvoer gelegd kan worden, betekend te worden aan de partij tegen wie de executie zich zal richten.

BEZWAAR EN BEROEP

De bezwaarprocedure is het eerste rechtsmiddel dat een “belanghebbende” ter beschikking staat in een bestuursrechtelijke procedure. Wanneer iemand het niet eens is met een (primaire) besluit van een bestuursorgaan, kan hij of zij een bezwaarschrift indienen bij het bestuursorgaan. Dit orgaan zal dan onderzoeken of het zijn beslissing zal herzien en een “beslissing op bezwaar” geven. Indien de bezwaarprocedure is doorlopen en de bezwaarmaker is het niet eens met de beslissing op bezwaar, dan kan hij in beroep gaan bij de rechtbank.

DE Vernietiging van het Besluit

De aanleiding voor dit artikel betreft een bestuursrechtelijke procedure waarin de rechtbank in de beroepsprocedure het beroep gegrond heeft verklaard en het besluit heeft vernietigd maar de rechtsgevolgen van het besluit in stand heeft gelaten⁵. Het bestuursorgaan heeft bij het primaire besluit het recht op een uitkering op grond van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz 2004) ten behoeve van de algemene kosten van het bestaan over een periode ingetrokken en de ten onrechte verleende bijstand teruggevorderd. Er is vervolgens bezwaar gemaakt en beroep ingesteld.

Het bestuursorgaan had het terugvorderingsbesluit gebaseerd op artikel 47 Bbz 2004. Dit artikel kan volgens de rechtbank geen grondslag opleveren voor de terugvordering. Het besluit dient daarom volgens de Rechtbank vernietigd te worden.

De rechtbank overweegt vervolgens dat, omdat er sinds 2009 wel een terugvorderingsbepaling in de Bbz 2004 is opgenomen, te weten artikel 45 Bbz 2004 het Bestuursorgaan het nieuwe terugvorderingsbesluit nu kan baseren op deze bepaling. Daarom laat de rechtbank de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit in stand. De rechtbank kan tot dit besluit komen omdat dit zo bij wet is bepaald. Meer specifiek is dat in artikel 8:72 Awb lid 3 bepaald.

Conform het eerste lid van dat artikel heeft de rechtbank het beroep gegrond verklaard en het besluit vernietigd. De rechtbank kan het besluit geheel of gedeeltelijk vernietigen.

- 1 Indien de bestuursrechter het beroep gegrond verklaart, vernietigt hij het bestreden besluit geheel of gedeeltelijk.

De vernietiging van het besluit heeft in het algemeen tot gevolg, dat het besluit geacht moet worden in juridische zin nooit te hebben bestaan en dat de daaraan verbonden rechtsgevolgen met terugwerkende kracht ongedaan worden gemaakt. Vernietiging werkt dus *ex tunc*.⁶ De feitelijke gevolgen van een besluit worden uit hun aard niet door een vernietigingsbesluit geraakt.⁷ Uitsluitend de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit worden derhalve rechtstreeks door de vernietiging getroffen. Zo wordt dit ook in het tweede lid tot uitdrukking gebracht.

- 2 De vernietiging van een besluit of een gedeelte van een besluit brengt vernietiging van de rechtsgevolgen van dat besluit of van het vernietigde gedeelte daarvan mee.

In bovengenoemde casus heeft de rechtbank het beroep gegrond verklaard en het besluit geheel vernietigd. Dient het besluit nu opnieuw genomen te worden? Het antwoord op deze vraag luidt niet altijd bevestigend.

De bestuursrechter heeft in deze casus bepaald dat de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit in stand blijven. Dan is het niet nodig dat er een nieuw besluit genomen wordt.

De bestuursrechter kan ook bepalen dat zijn uitspraak in de plaats treedt van het vernietigde besluit of het vernietigde gedeelte daarvan.

- 3 De bestuursrechter kan bepalen dat:
  - a. de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit of het vernietigde gedeelte daarvan geheel of gedeeltelijk in stand blijven, of

- b. zijn uitspraak in de plaats treedt van het vernietigde besluit of het vernietigde gedeelte daarvan.

In het vierde lid is vervolgens opgenomen dat, indien toepassing van het derde lid niet mogelijk is, er een nieuw besluit genomen moet worden door het bestuursorgaan.

Doordat de rechtbank in het genoemde geval de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit in stand laat, is het niet nodig dat er een nieuw besluit genomen wordt. Aan het vierde lid komt de rechter niet toe. De Memorie van Toelichting geeft aan dat de rechtbank de bevoegdheid om de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit in stand te laten op de eerste plaats zal kunnen gebruiken op grond van proces-economische overwegingen, namelijk in de situatie dat de indiener van een beroepschrift met een vernietiging niets opschiet. In casu is dit van toepassing. De rechtbank geeft aan dat indien er een nieuw besluit op bezwaar genomen wordt, er alleen een andere grondslag vermeld zal worden. In feite schiet de indiener hier niets mee op omdat opnieuw hetzelfde besluit zal worden genomen met alleen een andere grondslag. Op de tweede plaats zal de rechter met het oog op de feitelijke gevolgen van het genomen besluit er soms toch niet aan ontkomen de rechtsgevolgen van een besluit geheel of gedeeltelijk in stand te laten.

Schematisch wordt artikel 8:72 Awb als hierboven weergegeven.

CONCLUSIE

Wanneer het besluit wordt vernietigd is het niet nodig dat het bestuursorgaan een nieuw besluit neemt indien de rechtbank de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit in stand laat. De rechtsgevolgen in stand laten brengt mee dat het originele besluit, hoewel vernietigd, geldig blijft, evenals de aanmaning en het dwangbevel. De titel om te executeren blijft daarmee in stand.

- 1 De grossen van in Nederland gewezen vonnissen, van beschikkingen van de Nederlandse rechter en van in Nederland verleden authentieke akten alsmede van andere bij de wet als executoriale titel aangewezen stukken kunnen in geheel Nederland worden ten uitvoer gelegd.
- 2 *Burgerlijke Rechtsvordering, Tekst en commentaar*, zesde druk, Deventer: Kluwer 2014, p. 887, onder 1.
- 3 Zie over de grote hoeveelheid executoriale titels A.W. Jongbloed, 'Executoriale titels: eenheid in verscheidenheid?' in: N.E.D. Faber e.a. (red.), *Knelpunten bij beslag en executie, serie Onderneming en recht*, deel 49, Deventer: Kluwer 2009, p. 611-640.
- 4 HR 6 februari 2015, ECLI:NL:HR:2015:233.
- 5 Rechtbank Rotterdam, sector Bestuursrecht, AWB 08/4832 WWB-T1, 13 oktober 2009, ongepubliceerd
- 6 zie MvT <http://pgawb.nl/pg-awb-digitaal/hoofdstuk-8/8-2-behandeling-van-het-beroep/8-2-6-uitspraak/artikel-872/>
- 7 In dit verband zij gewezen op het standaardarrest van de Hoge Raad inzake het Woerdense parochiehuis (HR 28 februari 1975, NJ 1975, nr. 423, m.nt. W.F. Prins).

Heeft u interessante en relevante praktijkcases die uitgelicht kunnen worden in het vakblad *de Gerechtsdeurwaarder*?
Mail ons via kbug@kbug.nl.

KLEIN, MAAR FIJN

Een interview met **professor Jongbloed** en **professor Timmerman**

Onlangs trad Vino Timmerman aan als nieuwe voorzitter van de Stichting Leerstoel Executie- en Beslagrecht. Voor *de Gerechtsdeurwaarder* aanleiding om met hem en leerstoelhouder Ton Jongbloed te spreken over het belang van de leerstoel en de ontwikkelingen in het rechtsgebied. “Het is heel goed als wetgeving niet alleen op de twintigste verdieping van het ministerie wordt bedacht.”

Mijnheer Timmerman, was er een specifieke reden om ‘ja’ te zeggen tegen het verzoek om voorzitter van de stichting Leerstoel Executie- en beslagrecht te worden?

VT: “Ik ben verschillende malen bij een preadvies van KBvG betrokken geweest en dat waren eigenlijk altijd ontzettend aardige vergaderingen. Daarnaast vind ik de leerstoel een heel goed initiatief en de wijze waarop Ton daar invulling aan geeft spreekt me zeer aan. Dus als je dan kan helpen om dat niveau vast te houden, zeg je geen nee.”

Van Ton Jongbloed weten we dat hij affiniteit heeft met het rechtsgebied. Geldt dat ook voor u?

VT: “Zeker. Het procesrecht, het beslagrecht en de schuldsanering zijn zaken waarmee ik mij ambtshalve op

geregelde basis bezighoudt. Dus de interesse is er en die is door die KBvG-vergaderingen eerder nog aangewakkerd. Waarom niet bijdragen aan de goede zaak?”

Er wordt vaak gezegd dat het executie- en beslagrecht zich niet kan verheugen op veel aandacht van de wetgever. Sommigen spreken van een behoorlijke mate van achterstallig onderhoud.

TJ: “Het kan niet ontkend worden dat een gedeelte van het beslag- en executierecht al vele tientallen jaren oud is, en ik durf wel te zeggen dat er bepalingen zijn die nog uit 1838 stammen...”

VT: Ik denk dat dit vooral te maken heeft met het gegeven dat er nog een heleboel andere onderwerpen zijn die ook aandacht vragen van de wetgever. Op dit moment wordt

er bijvoorbeeld heel hard gewerkt aan de herziening van het faillissementsrecht. Dat was óók heel hard nodig. Het wetgevend apparaat is nu eenmaal bescheiden van omvang, en dan is het ook wel lastig om alles tegelijkertijd aandacht te geven. Dus men maakt een afweging: kan er met een weliswaar verouderd instituut toch nog een boel worden opgelost?

TJ: “Ik denk dat die constatering juist is. Ik heb wel eens met een wetgevingsambtenaar gesproken die zei: ‘Weet u eigenlijk wel wat er allemaal op ons bordje komt?’ Je kunt in het geval van het executie- en beslagrecht inderdaad zeggen: het werkt allemaal, de beroepsgroep kan ermee omgaan, er gebeuren geen grote ongelukken, en ja: dan krijgen andere zaken prioriteit. Ik vind persoonlijk bijvoorbeeld de digitalisering van het procesrecht echt een prioriteit. Heel veel advocatenkantoren hebben alleen nog maar een fax om met de rechtbank te communiceren.”

Zou je kunnen stellen dat de Leerstoel voor een deel het vacuüm vult dat eigenlijk door de wetgever gevuld zou moeten worden.

TJ: “Ja, dat is voor een deel óók waar. Ik herinner mij dat ik in 2009 zitting had in de commissie Van der Winkel die in opdracht van de minister de Gerechtsdeurwaarderswet evalueerde. We hadden ons toen voorgenomen om als dat project achter de rug was, het ministerie op te roepen om te komen tot een herziening van het executie- en beslagrecht. Dus ik heb op zeker moment een brief geschreven, waarop ik gebeld werd door voornoemde wetgevingsambtenaar die mij dus uitlegde hoeveel werk er op haar bordje lag. Waarna zij tegen mij zei: ‘Maar u hebt toch goede contacten met de KBvG? Het is veel handiger dat daar eerst een preadvies over komt. Want met zo’n advies in de hand kunnen wij zo’n herziening veel makkelijker vormgeven.’ Dus in zeker zin is men wel een beetje geneigd zaken over de schutting te gooien.”

VT: “Waarmee de vraag wat het belang is van de leerstoel voor het beslag- en executierecht op zijn minst ten dele beantwoord is. Aan de andere kant: ik vind het ook wel goed dat er vanuit maatschappelijke instanties ideeën over wetgeving komen. Zoals de deurwaarders dat doen, maar ook zoals de vereniging van curatoren Insolad dat doet op het terrein van het faillissementsrecht. Die komen ook voortdurend met voorstellen om wetgeving aan te passen. Het is heel goed dat wetgeving als het ware opborrelt vanuit de betrokken groepen zelf, en dat wetgeving niet alleen op de twintigste verdieping van het ministerie wordt bedacht.”

TJ: “Eens. Vroeger was het toch meer dat men op

het ministerie een wetsvoorstel in elkaar sleutelde, waarop vervolgens vanuit de maatschappij allerlei reacties kwamen. Alleen: dan bleek het toch heel lastig om zaken nog echt fundamenteel te wijzigen. Tegenwoordig zie je dat het ministerie stakeholders consulteert en dat beroepsgroepen proactief problemen aandragen waar ze tegen aan lopen en suggesties doen. En ja, het mooiste is natuurlijk dat er al een preadvies ligt met de strekking: het zou die kant op kunnen gaan.”

Waarom is de Leerstoel destijds eigenlijk überhaupt in het leven geroepen?

TJ: “Het voorstel is afkomstig van oud-deurwaarder Wim Janssen, destijds bestuurslid van de KVG, de voorganger van de KBvG. Die vond het passen bij de emancipatie van de gerechtsdeurwaarder: ooit het hulpje van de advocaat, inmiddels een waardevolle gesprekspartner die ook daadwerkelijk om inhoudelijk advies gevraagd wordt. Bedoeling was ook om het rechtsgebied verder te exploreren, te kijken naar leemtes en oplossingen te zoeken. Daarbij heb je met een hoogleraar soms ook makkelijker ingang bij bepaalde gremia. We hadden overigens de mazzel dat de Universiteit van Utrecht wel wat zag in het idee van deze leerstoel omdat het rechtsgebied eigenlijk nergens anders echt diepgaand wordt onderwezen. Men kon zich er ook wel een beetje mee profileren.”

VT: “Dat laatste is vind ik wel bijzonder overigens. Je hebt bij tal van faculteiten bijzondere leerstoelen die door stichtingen in stand worden gehouden, maar hier is sprake van één faculteit die zich in het bijzonder richt op één rechtsgebied. Ik zou het betreuren als alle juridische faculteiten dit zouden gaan doen. Nu is er echt een focus die er anders niet zou zijn.”

Als we terugkijken op de laatste tien jaar, heeft de Leerstoel zich dan ontwikkeld langs de lijnen die destijds waren voorzien? Heeft het initiatief opgeleverd wat het had moeten opleveren?

TJ: “Ik denk het wel. Alleen al omdat het aantoonbaar voor meer belangstelling binnen de beroepsgroep heeft gezorgd, getuige onder meer een aantal preadviezen. Er is daarnaast ook sprake van een wederzijdse stimulans. De KBvG heeft heel duidelijk laten merken dat ik niet op een eiland zit maar dat ik kan rekenen op concrete ondersteuning en input vanuit de beroepsgroep. Andersom kan de combinatie van stichting – waar drie leden uit de beroepsgroep in het bestuur zitten – en de leerstoel de KBvG ook wel net het zetje geven dat nodig is om de richting te bepalen, bijvoorbeeld ten aanzien van het onderwerp

van zo'n preadvies. En dan wil ik zeker ook nog onze symposia noemen, waarbij bepaalde onderwerpen bij de kop worden gepakt, uitgediept en vaak ook in internationaal perspectief geplaatst. Er is bijna altijd wel een spreker uit het buitenland en vaak is het heel verhelderend dat men bepaalde problemen daar op een andere manier oplost. Het nieuwe Beslagregister, om een voorbeeld te noemen, is eigenlijk overgenomen uit België."

Is er ook meer aandacht voor het beslag- en executierecht in het onderwijs gekomen?

TJ: "Absoluut. Er kiezen inmiddels ook studenten van faculteiten elders in het land bewust voor dit keuzevak. Maar bijvoorbeeld ook mensen die op deurwaarderskantoren werken. Maar goed, het blijft een klein vakgebied waar altijd relatief weinig aandacht voor was. Dus het is bijvoorbeeld niet zo dat het proefschriften regent. Ik hoorde laatst dat bij de faculteit Geneeskunde ieder jaar 450 proefschriften worden verdedigd – dat is van een geheel andere orde. Maar er melden zich toch geregeld gegadigden en het niveau vind ik hoog. Je kunt zeggen: het is klein, maar fijn. En zo nu en dan is er een onderzoek dat ook echt wat losmaakt. Zo heeft het proefschrift van Mirjam Meijssen in 2010 een behoorlijke invloed gehad op het ministerie met betrekking tot de vraag: hoe gaan we nu verder met het beslag- en executierecht? Toen is toch wel duidelijk geworden dat de beoordeling van beslagrekesten door de rechter veelal te summier is, en er daardoor speelruimte was ontstaan om het instrument in zekere zin te misbruiken. Conservatoir beslag als een soort pressiemiddel: uw handelen bevalt ons niet, en dus leggen we beslag op uw huis, auto, bankrekeningen en wat niet al."

Wat kunnen we de komende jaren nog verwachten? Zijn er nog onderwerpen waarover de KBvG een preadvies zou moeten uitbrengen?

VT: "Ik denk dat het onderwerp digitalisering de komende jaren zonder meer de agenda gaat bepalen. Dat is zonder meer ontwikkeling met een heel grote impact die door de hele juridische wereld heen werkt. Ik vind het heel belangrijk om met alle partijen goed na te denken over welke consequenties dat heeft, en de deurwaarders horen daar zeker bij. Want soms lijkt het wel alsof er over digitalisering wordt gesproken als iets dat we eenmalig moeten doen - en dan was het dat. Terwijl het een technologische ontwikkeling is die niet meer stopt. Er wordt steeds meer mogelijk en dan kun je niet rondom een bepaalde beroepsgroep een hekje

gaan zetten en zeggen: tot hier en niet verder."

TJ: "Zeker. Digitalisering betekent meer efficiency en daar hebben deurwaarders van oudsher veel belangstelling voor. Maar het betekent ook dat functies komen te vervallen. Want vroeger moest de deurwaarder per definitie op pad, en straks volstaat het in veel gevallen een elektronisch bericht te sturen. Het betekent ook dat de beroepsgroep mogelijk kleiner gaat worden, en dan is de vraag: wat staat daar tegenover? Hoe kun je meer inhoud aan je werk geven? Met betrekking tot een eventueel volgend preadvies zou ik zeggen: laten we vooral eerst kijken waaraan behoefte is aan binnen de beroepsgroep. Ik roep nog maar eens het eerste preadvies in herinnering, met betrekking tot het verplicht adverteren als iemand gedagvaard werd zonder bekende woon- of verblijfplaats. Het feit dat dit nu digitaal kan heeft de maatschappij als geheel een enorme kostenbesparing opgeleverd."

Tuchtrecht als onderwerp voor een volgende preadvies?

Timmerman en Jongbloed zien de invulling van het wettelijk tuchtrecht beiden als mogelijk onderwerp voor een volgend preadvies. Volgens Timmerman 'een controversieel onderwerp' dat echter in belang alleen maar toeneemt. Timmerman is zelf vicevoorzitter van het Medisch Tuchtcollege in Groningen. Hij wijst erop dat in het medisch tuchtrecht de gewoonte bestaat om voorafgaand aan de procedure een zogeheten 'vooronderzoek' te doen, waarbij een lid van de Tuchtcommissie klager en verweerder uitnodigt voor een gesprek. Veel klachten vinden hun oorsprong namelijk in slechte communicatie over en weer. Als die communicatie weer op gang wordt gebracht, blijken veel klachten alsnog te worden ingetrokken. Jongbloed wijst erop dat voor de invoering van het wettelijk tuchtrecht in 2001 er bij de gerechtsdeurwaarders een vergelijkbare regeling was: voordat de KBvG een klacht in behandeling nam, belde een lid van de klachtencommissie eerst met de klager. Jongbloed: "Die legde dan bijvoorbeeld uit wat de ministerieplicht is en hoe die in praktijk uitwerkt." Aangezien volgens Jongbloed - zelf tuchtrechter - ruim driekwart van de klachten tegen deurwaarders in eerste instantie als kennelijk ongegrond kan worden afgedaan, zou invoering van een 'voorportaal' in de klachtenprocedure ook voor de deurwaarders een oplossing kunnen zijn.

DE PREADVIEZEN VAN DE KBVG:

WAT GEBEURDE ERMEE?

Door mw. mr. M.I. Cazemier¹

Op 23 maart jongstleden is de nieuwgekozen Kamer aangetreden. Ook voor de KBvG een spannend moment, want met de wisseling van Kamerleden en bewindslieden ontstaat ook vaak een nieuwe samenwerking. In de nieuwe relatie zullen toekomstige en eenmaal aangedragen plannen vaak weer opnieuw moeten worden 'aangevlogen'. Een mooie aanleiding om de staat op te maken van de bestaande preadviezen van de KBvG en vooruit te blikken naar wat in het verschiet ligt.

OPENBARE EXPLOTEN EN AMBTELIJKE PUBLICATIES

In 2011 verscheen het preadvies *Openbare exploitie en ambtelijke publicaties* waarmee de aanzet werd gegeven om de oude regeling van artikel 54 Rv uit 1838 te moderniseren naar het digitale tijdperk. De kans dat personen zonder bekende woonplaats via internet een uittreksel van een exploit of een oproeping voor een zitting onder ogen zouden krijgen was in die tussentijd aanmerkelijk groter geworden dan dat dit via een dagblad zou gebeuren. Dit preadvies resulteerde in de in 2015 in werking getreden *Wet bekendmakingen aan personen zonder bekende woon- of verblijfplaats*. Bekendmakingen worden sindsdien elektronisch gedaan in de digitale *Staatscourant*.

Kort volgend op dit eerste preadvies heeft de KBvG in een aantal opvolgende adviezen actief werk gemaakt van de positie van de schuldenaar en de beslagverboden. Daarmee heeft de organisatie haar maatschappelijke verantwoordelijkheid genomen.

HERZIENING VAN HET BESLAGVERBOD ROERENDE ZAKEN

Ongeveer gelijktijdig aan de verschijning van het eerste preadvies is in 2011 gestart met het in 2012 verschenen preadvies *Herziening van het beslagverbod roerende zaken*. De lijst met beslagvrije goederen van artikel 447 en 448 Rv stamt eveneens uit 1838 en houdt bijgevolg geen verband met de realiteit van de 21e eeuw. De logische conclusie van het onderzoek om de lijst bij de tijd te

Gezien de breed gedragen conclusies van het preadvies koestert de KBvG de hoop en verwachting dat het aanstaande kabinet dit project weer spoedig op zal pakken.

brengen, leidde tot een warme ontvangst van het preadvies en een daaropvolgende spoedige totstandkoming van een conceptwetsvoorstel. Dit voorstel is vervolgens in consultatie gegaan, maar daarna heeft de KBvG, enigszins tot haar verwondering, niets meer mogen vernemen over het vervolgentraject. Gezien de breed gedragen conclusies van het preadvies koestert de KBvG de hoop en verwachting dat het aanstaande kabinet dit project weer spoedig op zal pakken.

NAAR EEN NIEUWE BESLAGVRIJE VOET

In het kader van het vereenvoudigen van de beslagvrije voet heeft de KBvG in het begin van 2013 het initiatief genomen voor het in 2014 verschenen preadvies *Naar een nieuwe beslagvrije voet*. Ook dit preadvies van de KBvG werd zeer goed ontvangen. Het preadvies brengt nadrukkelijk onder de aandacht hoe overheidsinstanties eraan bijdragen dat een schuldenaar in een vicieuze cirkel terecht komt en gaat in op de onwenselijke situaties die dit oplevert voor zowel de schuldenaar als de schuldeiser. Met het voorstel wordt de verantwoordelijkheid voor de beslagvrije voet bij de schuldenaar tot realistischer proporties teruggebracht en krijgt de gerechtsdeurwaarder een meer coördinerende en regisserende rol. Naar aanleiding van dit preadvies is de *Wet vereenvoudiging beslagvrije voet* tot stand gekomen die naar verwachting in 2018 in werking zal treden.

BANKBESLAG EN BESLAGVRIJE VOET

Eén van de conclusies uit het preadvies van 2014 is dat het een wonderlijke en onwenselijke zaak is dat de beslagvrije voet onmiddellijk weer voor beslag vatbaar is zodra het bedrag op de bankrekening is gestort. Dit probleem geniet momenteel brede

Het preadvies brengt nadrukkelijk onder de aandacht hoe overheidsinstanties eraan bijdragen dat een schuldenaar in een vicieuze cirkel terecht komt en gaat in op de onwenselijke situaties die dit oplevert voor zowel de schuldenaar als de schuldeiser.

Het is voor een nobel doel: een beter geïntegreerde executiebeslagwetgeving met heldere kaders voor opdrachtgevers, justitiabelen en de beroepsgroep.

maatschappelijke aandacht en een aantal overheidsinstanties en gerechtsdeurwaarders respecteert nu al de beslagvrije voet bij een bankbeslag. De ernst van het probleem verdient echter een stevigere wettelijke verankering en daarom wordt op dit moment gewerkt aan een nieuw preadvies waarin een aantal maatregelen worden uitgewerkt die moeten leiden tot handhaving van de beslagvrije voet op de bankrekening. In het voorbereidend onderzoek is een enquête onder de leden van de beroepsgroep uitgezet en er wordt internationaal rechtsvergelijkend onderzoek over het bankbeslag uitgevoerd. Het preadvies verschijnt naar verwachting medio 2017.

AMBITIES

Ook voor een verdere toekomst koestert de KBvG ambities: er wordt nagedacht over het leggen van digitaal derdenbeslag in relatie tot de *Wet bescherming persoonsgegevens*, of over bijvoorbeeld de online aankondiging van de verkoop van roerende zaken. Ook wil de KBvG samenwerken met de overheid bij de implementatie van internationale standaarden van het executie- en beslagrecht, zoals opgenomen in de *World Code of Enforcement*. Tevens wordt een integrale herziening van het executie- en beslagrecht niet uitgesloten. Er is in de afgelopen jaren op het gebied van de preadviezen veel nuttig werk verricht, dat terecht een vruchtbare bodem heeft gevonden. Ook de nieuwe Kamer willen wij van inspiratie blijven voorzien, en daarbij wil de KBvG er tevens op aandringen nu toch echt werk te maken van een wetsvoorstel tot herziening van het beslag op roerende zaken. En ook voor de KBvG commissie preadvies is nog een hoop werk te verzetten, maar het is voor een nobel doel: een beter geïntegreerde executiebeslagwetgeving met heldere kaders voor opdrachtgevers, justitiabelen en de beroepsgroep.

1 Mw. mr. M.I. Cazemier is juridisch medewerker bij het bureau van de KBvG

PERSONALIA 2017

BEËDIGD

Mevrouw P.M.C. Tjepkema | Nijmegen | 17-05-2017

WAARNEMINGEN

Waargenomen	Waarnemer	Plaats	Van	Tot
De heer R.C.M. Treffers	Mevrouw B. Pap	Breda	13-03-2017	13-09-2017
De heer mr. R.A.J. van Hemert	De heer W.R. Jongejan	Rotterdam	04-11-2016	04-05-2017
De heer T.A.F.J. Stolker	De heer W.R. Jongejan	Den Haag	04-11-2016	04-05-2017
De heer J.C. de Bruijn	De heer J.A. Pruijn	Gorinchem	06-01-2017	14-06-2017
De heer J.L. Werkman	De heer T. Lulofs	Oldambt	01-01-2017	01-06-2017
Mevrouw J.W.W.M. Boers	De heer mr. A. Legel	Maastricht	21-02-2017	31-12-2017
De heer J.C. Huyer	De heer J.C. Huyer	Zaandam	01-05-2017	01-11-2017

NIEUWE LEDEN

De heer D.R. Talens	Den Helder	01-11-2016
De heer J.H.M. Winkelmolen	Maastricht	01-11-2016
De heer R.P.L. Mastbergen	Rotterdam	03-11-2016
De heer C.A.A.R. van Putten	Rotterdam	12-01-2017
De heer T.E.B. van Essen	Apeldoorn	03-02-2017

GEDEFUNGEERD

De heer M.W. de Ruijter	Amsterdam	01-12-2016
De heer M. de Niet	Tiel	01-01-2017
De heer A. Bosveld	Amersfoort	01-01-2017
De heer J.L. Werkman	Winschoten	01-01-2017
Mevrouw T.J.J. van Ravenstein	Maastricht	01-02-2017
De heer A.P.A. Spaargaren	Amsterdam	01-02-2017
Mevrouw J.M.K.J. Bergsma	Leeuwarden	01-02-2017
De heer B.J. Meijering	Goes	01-02-2017
De heer J.A.P.M. Kerckhoffs	Sittard	01-02-2017
De heer H.H. de Boer	Apeldoorn	01-02-2017
De heer E.H.A.M. van Deursen	Haarlem	01-03-2017
De heer P.J.W. Wijnen	Purmerend	20-03-2017
De heer J.C. Huyer	Zaandam	01-05-2017

WAARNEMINGEN

De heer P. Veltman	Was Meppel	Is Almelo	m.i.v. 01-03-2017
--------------------	------------	-----------	-------------------

OVERLEDEN

De heer H. Kranse is op 29 januari 2017 op 82-jarige leeftijd overleden.
De heer Kranse was gerechtsdeurwaarder in Rotterdam.
De heer H. (Hub) L. Haesen is op 2 april 2017 op 85-jarige leeftijd overleden.
De heer Haesen was gerechtsdeurwaarder in Helmond.

BURGERLIJK BEWIJSRECHT IN BEWEGING

Medio april werd een advies gepubliceerd van de Expertgroep modernisering burgerlijk bewijsrecht.¹ De expertgroep adviseert over de noodzaak en wenselijkheid van een herziening van het bewijsrecht. Maar waarom moet het bewijsrecht worden aangepast? Zijn er problemen in de praktijk ontstaan die de wetgever moet oplossen? Bevat het advies goede en werkbare oplossingen voor gerechtsdeurwaarders? Die laatste vraag kan hier al met 'ja' worden beantwoord.

Door prof. mr. A.W. Jongbloed²

INLEIDING

Sommigen herinneren het zich, anderen hebben er over gelezen, maar de vorige herziening van het bewijsrecht heeft ongeveer dertig jaar geduurd (van 1959-1988). Toen werd de regeling die over Rechtsvordering en Burgerlijk Wetboek was verspreid grondig herzien en in Rechtsvordering opgenomen. Er kwam bijvoorbeeld een einde aan het in de wet noemen van het bewijsstuk 'kerfstok'³ en er hoefde niet meer gediscussieerd te worden over de vraag of een foto al dan niet bewijs kon opleveren. Inmiddels zijn we weer 30 jaar verder. Er hebben zich grote ontwikkelingen voorgedaan. Rechtsvordering is in 2002 ingrijpend gewijzigd. De waarheidsplicht van art. 21 Rv speelt steeds vaker een rol en de rechter is zeker niet lijdelijk. Straks komt KEI en er zijn meer belangrijke technische ontwikkelingen. En ook de rechter heeft enkele malen van zich laten horen, bijvoorbeeld door het bewijsbeslag in algemene zin mogelijk te achten. Zo nu en

dan rijzen vragen. De HR heeft dan wel het bewijsbeslag in algemene zin geaccordeerd, maar laat ook vragen open. Moet er een regeling getroffen worden in wetsvoorstel 33079?⁴ Wanneer ontvangt iemand een boodschap in een e-mail? De in 2002 ingevoerde substantiëringsplicht en de bewijsaandragplicht zijn een duidelijke verbetering, maar kan een volgende stap worden gezet? Is het wenselijk de bewijsvergaring eerder te doen plaatsvinden? Er bestond volgens de minister voldoende reden om medio 2014 een Expertgroep modernisering bewijsrecht te vormen die zou adviseren over dit thema. De groep bestaat uit voorzitter A. Hammerstein (oud-lid HR en regeringscommissaris KEI), W.D.H. Asser (oud-lid HR en hoogleraar burgerlijk procesrecht) en R.H. de Bock (toen senior raadsheer hof Amsterdam, nu AG bij de HR)⁵ en wordt bijgestaan door enkele ambtenaren van het ministerie van V&J.

DE STAND VAN ZAKEN

De Expertgroep stelt voorop⁶ dat van belang is dat partijen in een procedure de verplichting hebben om elkaar juiste en volledige informatie te verschaffen. Dit uitgangspunt gold al lange tijd, maar is bij de herziening van het civiele procesrecht in 2002 meer op de voorgrond komen te staan. Toen zijn namelijk verschillende wijzigingen in het procesrecht doorgevoerd, die erop waren gericht om partijen ertoe te brengen direct in de procedure zo volledig mogelijk informatie te geven. Naast de waarheids- en volledigheidsplicht van partijen is de bewijsaandragplicht ingevoerd (vgl. art. 111 lid 3 en art. 128 lid 5 Rv). Met het oog op een volledige informatievoorziening is ook voorzien in een meer actieve rol van de rechter: de rechter heeft op grond van artikel 22 Rv de bevoegdheid gekregen om in alle gevallen en in elke stand van de procedure partijen te bevelen bepaalde stellingen toe te lichten of bepaalde bescheiden over te leggen. Een van de belangrijkste doelstellingen van KEI is versnelling van de procedure en een meer efficiënt verloop van de civiele procedure. Ook dan geldt dat partijen direct in hun processtukken alle relevante informatie moeten aandragen (art. 30a en 30i Rv). Ook is de actieve rol van de rechter nader vorm gegeven en versterkt door hem een algemene ‘regiefunctie’ toe te kennen (art. 19 lid 2 Rv). De rechter kan al vóór de zitting aansturen op het verkrijgen van meer informatie van partijen op de mondelinge behandeling (art. 30k lid 3 en lid 6 Rv). Verder kan de rechter de mondelinge behandeling benutten om het hem voorgelegde geschil in samenspraak met partijen nader te omlijnen en regie te voeren ten aanzien van het verdere verloop van de procedure. Daarbij is met name te denken aan de wijze waarop de waarheidsvinding gestalte dient te krijgen, onder meer door het overleggen van stukken, het geven van bepaalde informatie of inlichtingen of het horen van getuigen (art. 30k lid 1, lid 2, lid 5, lid 6 en art. 30o Rv). Ook heeft de rechter onder KEI meer bevoegdheden gekregen op het gebied van bewaking van de voorgang van de procedure (art. 30o Rv).

Dat klinkt heel mooi, maar ondanks deze wettelijke plichten voor partijen en bevoegdheden voor de rechter kenmerkt de praktijk van het civiele proces zich nog steeds door een, traditioneel bepaalde, terughoudende en afwachtende opstelling van procespartijen. Zolang zij niet worden gedwongen, neigen partijen ertoe op het gebied van informatieverschaffing eerder minimalistisch dan volledig te zijn. Een dergelijke opstelling komt de efficiëntie van het civiele proces niet ten goede, omdat de

voor een juiste beoordeling van de zaak vereiste informatieverschaffing pas gaandeweg de procedure, stap voor stap, plaatsvindt. De cultuur van afwachten kan bovendien leiden tot complicaties en vertraging van de procedure. Ook de civiele rechter benut zijn bevoegdheden om alle relevante informatie van partijen te verkrijgen lang niet altijd ten volle. Veel rechters lijken eveneens vast te zitten in een traditioneel bepaalde, terughoudende en ten opzichte van partijen afwachtende (lijdelijke) opstelling, waarbij het aan partijen wordt overgelaten te bepalen welke informatie in de procedure wordt ingebracht. Overigens is op dit punt sprake van grote verschillen tussen rechters.

Daarmee wordt de roep om verandering duidelijk: deze wijze van procesvoering voldoet niet meer aan de eisen van de tijd. De samenleving heeft behoefte aan voortvarende en effectieve civiele procedures, waarbij essentieel is dat een zorgvuldige wijze van procesvoering en een behoorlijke vaststelling van de feiten plaatsvindt. Dit is alleen mogelijk als direct bij aanvang van de procedure zoveel mogelijk alle relevante informatie beschikbaar is. De belangrijkste verbeteringen van het bewijsrecht moeten dan ook worden gezocht in het tijdig en zo volledig mogelijk aanleveren van bewijsmateriaal door partijen, waar nodig onder regie van de rechter. Tijdig is in beginsel: bij de aanvang van de procedure. Dit betekent dat veel meer aandacht dient uit te gaan naar de bewijsgaring vóór de aanvang van de procedure, in plaats van naar (zoals nu vaak het geval is) bewijslevering tijdens de procedure.

Dat klinkt mooi, maar de praktijk van het civiele proces kenmerkt zich nog steeds door een, traditioneel bepaalde, terughoudende en afwachtende opstelling van procespartijen.

Zowel partijen als rechters moeten óók overtuigd zijn van het belang van volledige informatieverschaffing in een vroegtijdig stadium van de procedure. Pas dan kan er een procespraktijk ontstaan, waarin het normaal is dat alle relevante informatie direct vanaf het begin van de procedure beschikbaar is voor zowel partijen als de rechter. De kern van de aanbevelingen die in het voorliggende advies van de expertgroep zijn neergelegd, is een dergelijke procespraktijk te realiseren.

HET RAPPORT

Het rapport bestaat uit vier onderdelen. Zo gaat hoofdstuk 2 over Aandachts- en uitgangspunten bij de modernisering van het bewijsrecht. Daarin wordt onder meer

de context van de modernisering van het bewijsrecht geschetst. Er worden vier aandachtspunten geformuleerd: taakverdeling tussen partijen en rechter, omvang van de taak van de rechter, de onderlinge verhouding tussen partijen bij informatieverzameling en informatieverzameling vóór de procedure. Daarna wordt aandacht besteed aan uitgangspunten voor de optimalisering van de informatiegaring en bewijslevering in de vorm van pre-processuele bewijsverzameling, beperktere mogelijkheden voor bewijsverrichtingen tijdens de procedure en een medewerkingsplicht van partijen.

In hoofdstuk 3 wordt aandacht besteed aan het inzagerecht. Dat is nu met name op artikel 843a Rv gebaseerd en staat in nauwe verbinding met het bewijsbeslag. Dit recht zou opnieuw vorm moeten worden

gegeven. Er zou sprake moeten zijn van bepaaldheid van de bescheiden, voldoende belang, geen strijd met de goede procesorde, geen misbruik van bevoegdheid en zwaarwegende belangen. Maar niet hoeft te worden geëist dat er sprake is van aannemelijkheid van het bestaan van een 'rechtsbetrekking' of van relevantie. Ook wordt aandacht besteed aan de verhouding artikel 19 lid 2 Rv (de rechter neemt ambtshalve of op verlangen van een van de partijen alle beslissingen die nodig zijn voor een goed verloop van de procedure) en het inzagerecht en artikel 21 Rv (inlichtingenplicht) alsook het inzagerecht en artikel 22 Rv (informatieplicht). Hoofdstuk 4 heeft betrekking op bewijsbeslag, getuigenbewijs, deskundigenbewijs en schriftelijk bewijs, terwijl hoofdstuk 5 gaat over het omgaan met vertrouwelijke informatie. Afgerond wordt met aanbevelingen per hoofdstuk.

Rode draad is dat bewijslevering niet pas in de procedure, maar liefst vóór aanvang van de procedure moet plaatsvinden. KEI biedt ook mogelijkheden. Te denken valt aan de in artikel 30k lid 2 Rv geschapen mogelijkheid om tijdens de mondelinge behandeling, ingevolge artikel 30k lid 1, aanhef en onder d, getuigen en deskundigen te horen. Ingevolge het nieuwe artikel 30o lid 1 Rv kan zo'n mondelinge behandeling op elk moment in de procedure worden gehouden. Ook kan worden gedacht aan het horen van getuigen door advocaten (in elkaars bijzijn) op hun kantoor.⁷

Hieronder licht ik twee punten uit het advies.

HET BEWIJSBESLAG

Ik hoef niet uit te leggen wat onder deze term wordt begrepen. De wet kent het bewijsbeslag als zodanig enkel vanaf 2007 in artikel 1019b en 1019c Rv als uitvloeisel van de Handhavingsrichtlijn. Na de nodige discussie

in literatuur⁸ en rechtspraak of de mogelijkheid ook in niet-IE-zaken bestond, heeft de Hoge Raad in 2013 bewijsbeslag in een meer algemene context aanvaard:⁹ het bewijsbeslag wordt gelegd op de voet van artikel 730 Rv (conservatoir beslag tot afgifte van een roerende zaak) in verbinding met artikel 843a Rv en voor zover nodig zijn artikel 1019a leden 1 en 3, 1019b leden 3 en 4 en 1019c van overeenkomstige toepassing. Belangrijk is om te realiseren dat de Hoge Raad het inzagerecht heeft voorzien van een daarbij passend conservatoir bewijsbeslag, maar

Rode draad in het advies is dat bewijslevering niet pas in de procedure, maar liefst vóór aanvang van de procedure moet plaatsvinden.

dat geen regeling is gegeven voor het bewijsbeslag op zaken die geen bescheiden zijn waarvan inzage wordt gevorderd. Ook is het goed om in herinnering te roepen dat de Hoge Raad strenge eisen stelt in verband met proportionaliteit en subsidiariteit.¹⁰ Inmiddels is er ook meer rechtspraak en lijkt de tijd aangebroken om het bewijsbeslag in de wet op te nemen als een afzonderlijke vorm van beslag op roerende zaken.

Een belangrijke vraag is of de regeling moet worden opgenomen bij het bewijsrecht of bij het (conservatoir) beslagrecht. Het bewijsbeslag vertoont overeenkomsten met de nu al in de wet geregelde voorlopige bewijsverrichtingen (voorlopig getuigenverhoor, deskundigenbericht, gerechtelijke plaatsopneming en bezichtiging), maar is ook een dwangmiddel dat de persoonlijke levenssfeer van de beslagene kan aantasten, zoals blijkt uit de bevoegdheid van de deurwaarder zich tot elke plaats toegang te verschaffen (art. 734 lid 1 in verbinding met art. 712 en art. 444 lid 1 Rv). Ook moet bekeken worden wat bij het bewijsbeslag heeft te gelden als 'de hoofdzaak'. Immers ex artikel 1019c lid 2 Rv vervalt het bewijsbeslag van rechtswege zodra in de hoofdzaak is beslist en deze beslissing in kracht van gewijsde is gegaan. Volgens Hof Leeuwarden 3 mei 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:3534 is, als inzage in de beslagen bescheiden het doel van de beslaglegging is, de inzagevordering op grond van artikel 843a Rv de hoofdzaak. Dat betekent dat als de inzagevordering is toegewezen bij onherroepelijke uitspraak van de rechter en de inzage vervolgens is verkregen, daarmee het beslag vervalt. Al met al geeft de Expertgroep er de voorkeur aan een nieuwe regeling van het bewijsbeslag vanwege het verband met het bewijsrecht op te nemen (waar nodig met verwijzing naar de regels over conservatoir beslag) in Boek 1, titel 2, afdeling 9 Rv. Daar zou ook het inzagerecht (nu nog art. 843a Rv) kunnen worden opgenomen.¹¹

HET PROCES-VERBAAL VAN CONSTATERING

Zoals bekend is de KBvG er een groot voorstander van het proces-verbaal van constatering van een deurwaarder te voorzien van een wettelijke basis en de status te geven van een authentieke akte, zodat het tegenover iedereen dwingende bewijskracht heeft. In § 4.4.2 (nr. 165) spreekt de Expertgroep haar steun voor dit streven uit. Ik citeer: “Zonder twijfel kan dit bewijsmiddel een goedkoop en nuttig instrument zijn in bepaalde zaken, zoals ontruimingszaken. Als van het proces-verbaal van constateringen een authentieke akte wordt gemaakt door hiervan een ambtshandeling te maken, wordt daarmee de deurwaarder met uitsluiting van anderen (waaronder de notaris) bevoegd om bepaalde waarnemingen vast te leggen. Daartoe zou in de wet een bepaling moeten komen dat de gerechtsdeurwaarder bevoegd is tot het maken van een proces-verbaal van constatering. Wij menen dat de deurwaarder bij uitsluiting bevoegd dient te zijn tot het opmaken van een dergelijk proces-verbaal van constatering. Hij is uit hoofde van zijn wettelijke taken immers degene met de expertise ten aanzien van het doen van waarnemingen en de verslaglegging daarvan en met het invoeren van bijstand van de politie in gevallen waarin hij tot het doen van de van hem gevraagde waarnemingen zich de toegang moet verschaffen tot plaatsen waar hij die ambtshandelingen moet verrichten.”

Het verhogen van de status van het proces-verbaal van constatering past helemaal in het streven om bewijslevering niet tijdens, maar al voor de procedure te laten plaatsvinden.

AFRONDEND

In het voorgaande is lang niet alles wat in het rapport staat aan de orde gekomen. Maar duidelijk is dat met dit rapport een belangrijke stap wordt gezet. Zonder twijfel zal er nog gediscussieerd worden, maar de contouren zijn geschetst. Als partijen al vóórdat zij een civiele procedure starten alle relevante informatie over hun geschil kunnen verzamelen kunnen zij direct bij aanvang van de procedure hun bewijsmateriaal voorleggen aan de rechter, die dan sneller een beslissing kan nemen. Bovendien zijn partijen beter in staat zijn hun geschil onderling op te lossen als zij over alle relevante informatie beschikken. Het betekent in een aantal gevallen dat een rechterlijke procedure niet meer nodig is, maar mocht dat toch gebeuren dan weten partijen sneller wat de rechter van hun zaak vindt.

Laten we in ieder geval hopen dat deze herziening geen dertig jaar kost!

De expertgroep steunt de KBvG in het streven het proces verbaal van constatering van een wettelijke basis te voorzien

- 1 <https://www.rijksoverheid.nl/regering/inhoud/bewindspersonen/stef-blok/nieuws/2017/04/10/experts-komen-met-advies-voor-modernisering-van-bewijsrecht-in-civiele-zaken>.
- 2 Prof. mr. A.W. Jongbloed is redactielid van de *Gerechtsdeurwaarder* en o.a. raadsheer-plaatsvervanger bij het Hof Amsterdam (Notaris- en Gerechtsdeurwaarderskamer).
- 3 Nog altijd een mogelijk bewijsmiddel. Vgl. art. 152 lid 1 Rv: bewijs kan worden geleverd door alle middelen, tenzij de wet anders bepaalt.
- 4 Wetsvoorstel Aanpassing van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met de wijziging van het recht op inzage, afschrift of uittreksel van bescheiden.
- 5 En in 2011 gepromoveerd op het proefschrift *Tussen waarheid en onzekerheid: over het vaststellen van feiten in de civiele procedure*, (diss. Tilburg), Serie Burgerlijk Proces & Praktijk XI, Kluwer Deventer 2011.
- 6 Om niet tot te veel voetnoten te komen zij hier vermeld dat sommige alinea's uit het rapport zijn gekopieerd dan wel een bewerking vormen.
- 7 Vgl. S.H. Verrips, *De kantoorverklaring is zo verschrikkelijk nog niet*, WPNR 7142 (2017), p. 237-243.
- 8 Zie bijvoorbeeld J. Ekemans, *De exhibitieplicht* (diss. Groningen), Deventer: Kluwer 2010, J.R. Sijmonsma, *Het inzagerecht. Artikel 843a van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering* (diss. Maastricht), Deventer: Kluwer 2010, en T.J.J. Bodewes, *Bewijsbeslag. Grondslag en rechtsgevolgen van het conservatoir beslag tot afgifte van bescheiden*, Tilburg: Celsus juridische uitgeverij 2009.
- 9 HR 13 september 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ9958; NJ 2014/455 (Molenbeek Invest) met vervolg in Hof Amsterdam 22 december 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:5435. Zie voor de uitwerking van de regels voor het bewijsbeslag de *Beslagsyllabus 2016*, p. 44 e.v., te vinden op <https://www.rechtspraak.nl/Site-Collection/Documents/Beslagsyllabus.pdf>.
- 10 Beslaglegging kan slechts kan plaatsvinden onder de in art. 843a Rv gestelde voorwaarden en het verzoek moet steeds mede worden getoetst aan de criteria van art. 843a Rv. Beslaglegging kan slechts betrekking hebben op “bescheiden” in de zin van die bepaling. De in beslag te nemen bescheiden moeten zo precies worden omschreven als in de gegeven omstandigheden redelijkerwijs van de verzoeker kan worden verlangd, omdat de beslaglegging niet mag ontaarden in een fishing expedition. Verzoeker moet zijn belang bij de beslaglegging voldoende aannemelijk maken, alsmede feiten en omstandigheden waaruit volgt dat de beslaglegging met het oog daarop noodzakelijk is: er is sprake van gegronde vrees dat de betrokken bescheiden anders verloren gaan en de beoogde bewijsvoering kan niet op andere, voor de beslagene minder ingrijpende wijze kan plaatsvinden. Verlof voor de beslaglegging wordt niet gegeven indien de bescherming van de eventuele vertrouwelijkheid van de in beslag te nemen bescheiden onvoldoende is gewaarborgd (vgl. art. 1019b lid 4 Rv).
- 11 Dat werd in wetsvoorstel 33 079 ook al voorgesteld.

One-Stop-Shop Gerechtsdeurwaarders

Eén multicompliant managementsysteem

Vanuit één managementsysteem kan uw kantoor voldoen aan de eisen voor: ISO 9001:2015, ISO 27001:2013, ISAE 3402 en de KBvG Normen voor Kwaliteit.

Uw klanten verzekerd van hoogwaardige dienstverlening en veilige gegevensverwerking en u voldoet aan alle voorwaarden om in opdracht van de overheid en financiële instellingen actief te mogen zijn!

“One-Stop-Shop Gerechtsdeurwaarders” is een unieke samenwerking van partijen met uitgebreide kennis en ervaring binnen de Gerechtsdeurwaardersbranche. De inrichting en beoordeling van uw integrale managementsysteem is nauw op elkaar afgestemd.

- ✓ Eén managementsysteem voor al uw normen.
- ✓ Besparing op compliancekosten.
- ✓ Aantoonbare beheersing interne controls.
- ✓ Concurrentievoordeel bij aanbesteding.
- ✓ Zekerheid (en nachtrust) voor uw opdrachtgever.
- ✓ Eén auditteam beoordeelt al uw normen.

Wilt u meer weten? Of wilt u een vrijblijvende offerte?
We helpen u graag.
tel : 06-12770068
email : bouw@bmgrip.nl

Jan Bouw
Directeur Bouw en van de Meerendonk

“Dus met de digitale pen ondertekende stukken staan direct in Credit Navigator?”

“Jazeker, geen probleem!”

Haal het maximale rendement uit Credit Navigator!

Met **Credit Navigator** is veel mogelijk. Het is niet voor niets onder gerechtshandelaars de meest gebruikte software. Onderzoek wijst uit dat veel gebruikers slechts een gedeelte van de functionaliteit benutten. Dat kan beter. Bredere inzetbaarheid, meer efficiency en een hoger rendement zijn haalbaar. Vrij eenvoudig zelfs. Bijvoorbeeld met de digitale pen. Met de digitale pen kunnen de met een ‘natte handtekening’ ondertekende stukken direct naar Credit Navigator worden verzonden. Naast een besparing op mankracht en papier levert de digitale pen ook een enorme foutenreductie op.

Wilt u ook maximaal rendement uit Credit Navigator? Wacht niet langer. Bel vandaag nog 030 608 44 22 of ga naar www.eurosystems.nl

